

ATELIÉR URBEKO s.r.o., Konštantínova č.3, 080 01 Prešov
IČO:31 671 209
zapísaná v obchodnom registri Okresného súdu Prešov, oddiel: Sro, vložka číslo:1050/P

T.č.051/77 220 71, mobil: 0905 371 634,
e-mail:urbeko.urbeko@gmail.com

SPRÁVA O HODNOTENÍ STRATEGICKÉHO DOKUMENTU
„ÚZEMNÝ PLÁN OBCE VYŠNÉ RUŽBACHY“

máj 2023

SPRÁVA O HODNOTENÍ STRATEGICKÉHO DOKUMENTU

„ÚZEMNÝ PLÁN OBCE VYŠNÉ RUŽBACHY“

v rozsahu podľa prílohy č. 5 zákona č. 24/2006 o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov

Obsah:

A. Základné údaje

I. Základné údaje o obstarávateľovi

1. Označenie
2. Sídlo
3. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa, osoby s odbornou spôsobilosťou na obstarávanie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie obcami a samosprávnymi krajmi (§ 2a stavebného zákona), od ktorej možno dostať relevantné informácie o územnoplánovacej dokumentácii, a miesto na konzultácie

II. Základné údaje o územnoplánovacej dokumentácii

1. Názov
2. Územie (kraj, okres, obec, katastrálne územie)
3. Dotknuté obce
4. Dotknuté orgány
5. Schvaľujúci orgán
6. Vyjadrenie o vplyvoch územnoplánovacej dokumentácie presahujúcich štátne hranice

B. ÚDAJE O PRIAMÝCH VPLYVOCH ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA

I. Údaje o vstupoch

1. Pôda – záber pôdy celkom, z toho zastavané územie (ha, poľnohospodárska pôda, lesné pozemky, bonita), z toho dočasný a trvalý záber
2. Voda, z toho voda pitná, úžitková, zdroj vody (verejný vodovod, povrchový zdroj, iný), odkanalizovanie
3. Suroviny – druh, spôsob získavania
4. Energetické zdroje – druh, spotreba
5. Nároky na dopravu a inú infraštruktúru

II. Údaje o výstupoch

1. Ovzdušie – hlavné zdroje znečistenia ovzdušia (stacionárne, mobilné), kvalitatívna a kvantitatívna charakteristika emisií, spôsob zachytávania emisií, spôsob merania emisií
2. Voda – celkové množstvo, druh a kvalitatívne ukazovatele vypúšťaných odpadových vôd, miesto vypúšťania (recipient, verejná kanalizácia, ČOV), zdroj vzniku odpadových vôd, spôsob nakladania
3. Odpady – celkové množstvo (t/rok), spôsob nakladania s odpadmi
4. Hluk a vibrácie (zdroje, intenzita)
5. Žiarenie a iné fyzikálne polia (tepelné, magnetické a iné, zdroj a intenzita)
6. Doplňujúce údaje (napr. významné terénne úpravy a zásahy do krajiny)

C. KOMPLEXNÁ CHARAKTERISTIKA A HODNOTENIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA

I. Vymedzenie hraníc dotknutého územia

II. Charakteristika súčasného stavu životného prostredia dotknutého územia – podľa stupňa územnoplánovacej dokumentácie

1. Horninové prostredie – inžiniersko-geologické vlastnosti, geodynamické javy (napr. zosuvy, seizmicita, erózia a i.), ložiská nerastných surovín, geomorfologické pomery (napr. sklon, členitosť), stav znečistenia horninového prostredia
2. Klimatické pomery – zrážky (napr. priemerný ročný úhrn časový priebeh), teplota (napr. priemerná ročná a časový priebeh)
3. Ovzdušie (stav znečistenia ovzdušia)
4. Vodné pomery – povrchové vody (napr. vodné toky, vodné plochy), podzemné vody vrátane geotermálnych, minerálnych, pramene a pramenné oblasti vrátane termálnych a minerálnych prameňov (výdatnosť, kvalita, chemické zloženie), vodohospodársky chránené územia, stupeň znečistenia podzemných a povrchových vôd
5. Pôdne pomery – kultúra, pôdny typ, pôdny druh a bonita, stupeň náchylnosti na mechanickú a chemickú degradáciu, kvalita a stupeň znečistenia pôd
6. Fauna a flóra – kvalitatívna a kvantitatívna charakteristika, biotopy, významné migračné koridory živočíchov
7. Krajina – štruktúra, typ, scenéria, stabilita, ochrana, ekologická stabilita
8. Chránené územia, chránené stromy a ochranné pásma podľa osobitných predpisov (napr. chránené územia národnej siete, chránené územia sústavy NATURA 2000, chránené vodohospodárske oblasti), územný systém ekologickej stability
9. Obyvateľstvo – demografické údaje sídla, aktivity (poľnohospodárstvo, priemysel, lesné hospodárstvo, služby, rekreácia a cestovný ruch), infraštruktúra (doprava, produktovody, telekomunikácie, odpady a nakladanie s odpadmi)
10. Kultúrne a historické pamiatky a pozoruhodnosti, archeologické náleziská
11. Paleontologické náleziská a významné geologické lokality
12. Iné zdroje znečistenia (hlukové pomery, vibrácie, žiarenie)
13. Zhodnotenie súčasných environmentálnych problémov

III. Hodnotenie predpokladaných vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie vrátane zdravia a odhad ich významnosti (predpokladané vplyvy priame, nepriame, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, dočasné, dlhodobé a trvalé) podľa stupňa územnoplánovacej dokumentácie

1. Vplyvy na obyvateľstvo – počet obyvateľov dotknutých vplyvmi navrhovanej činnosti v dotknutých obciach, zdravotné riziká, sociálne a ekonomické dôsledky a súvislosti, narušenie pohody a kvality života, prijateľnosť činností pre dotknuté obce, iné vplyvy
2. Vplyvy na horninové prostredie, nerastné suroviny, geodynamické javy a geomorfologické pomery
3. Vplyvy na klimatické pomery
4. Vplyvy na ovzdušie
5. Vplyvy na vodné pomery
6. Vplyvy na pôdu
7. Vplyvy na faunu, flóru a ich biotopy a biotopy európskeho a národného významu
8. Vplyvy na krajinu – štruktúru a využívanie krajiny, scenériu krajiny
9. Vplyvy na chránené územia a ochranné pásma, na územný systém ekologickej stability
10. Vplyvy na kultúrne a historické pamiatky, vplyvy na archeologické náleziská
11. Vplyvy na paleontologické náleziská a významné geologické lokality
12. Iné vplyvy
13. Komplexné posúdenie očakávaných vplyvov z hľadiska ich významnosti a ich porovnanie s platnými právnymi predpismi
14. Zhodnotenie plnenia špecifických požiadaviek z dokumentu „rozsah hodnotenia“ a stanovísk k oznámeniu o strategickom dokumente

IV. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie

V. Porovnanie variantov (vrátane porovnania s nulovým variantom)

VI. Metódy použité v procese hodnotenia vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie a zdravie a spôsob a zdroje získavania údajov o súčasnom stave životného prostredia a zdravia

VII. Nedostatky a neurčitosti v poznatkoch, ktoré sa vyskytli pri vypracovávaní správy o hodnotení

VIII. Všeobecné záverečné zhrnutie

IX. Zoznam riešiteľov a organizácií, ktoré sa na vypracovaní správy o hodnotení podieľali, ich podpis (pečiatka)

X. Zoznam doplňujúcich analytických správ a štúdií, ktoré sú k dispozícii u navrhovateľa a ktoré boli podkladom na vypracovanie správy o hodnotení

XI. Dátum a potvrdenie správnosti a úplnosti údajov podpisom (pečiatkou) oprávneného zástupcu navrhovateľa

A. Základné údaje

I. Základné údaje o obstarávateľovi:

1. Označenie: **Obec Vyšné Ružbachy**
2. Sídlo: **Vyšné Ružbachy**
3. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa, osoby s odbornou spôsobilosťou na obstarávanie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie obcami a samosprávnymi krajmi (§ 2a stavebného zákona), od ktorej možno dostať relevantné informácie o územnoplánovacej dokumentácii a miesto na konzultácie :

Obstarávateľ: Obec Vyšné Ružbachy, okres Stará Ľubovňa, zastúpená starostom obce, starosta Mgr. Peter Martinek
kontakt: 0915 904 773, starosta@obecvysneruzbachy.sk

Obecný úrad Vyšné Ružbachy, Vyšné Ružbachy 243, PSČ 065 02,
kontakt: 052/439 81 10, e-mail: obecvr@slnet.sk

Osoba s odb.spôsobilosťou na obstarávanie ÚPD: Ing. Katarína Kumorovitzová
Kontakt: 0903 950 720, e-mail: k.kumorovitzova@gmail.com

Spracovateľ: Ateliér URBEKO s.r.o., Konštantínova 3, 080 01 Prešov,
051/77 220 71, 0905 371 634, e-mail: urbeko.urbeko@gmail.com.

Miesto na konzultácie: Ateliér URBEKO s.r.o., Konštantínova 3, 080 01 Prešov,
kontakt: 051/77 220 71, 0905 371 634, e-mail: urbeko.urbeko@gmail.com.

a
Obecný úrad Vyšné Ružbachy 243, 065 02 Vyšné Ružbachy
tel.: 052/439 81 10, e-mail: obecvr@slnet.sk

Hlavný riešiteľ: Ing.arch. Vladimír Ligus, AA SKA č.1129, Ateliér URBEKO s.r.o., Prešov

II. Základné údaje o územnoplánovacej dokumentácii

1. **Názov:** Územný plán obce Vyšné Ružbachy
2. **Územie:** Prešovský kraj, okres Stará Ľubovňa, obec Vyšné Ružbachy, katastrálne územie Vyšné Ružbachy, kód obce 527092, číslo k.ú. 871451, výmera k.ú. 1795,66 ha.
3. **Dotknuté obce:** Nižné Ružbachy, Lacková, Kamienka, Strážany, Veľký Lipník a mesto Podolíneč v okrese Stará Ľubovňa.

4. Dotknuté orgány:

- Okresný úrad Prešov, odbor starostlivosti o životné prostredie, odd. ochrany prírody a vybraných zložiek ŽP kraja,

Námestie mieru 3, 080 01 Prešov

- Okresný úrad Prešov, odbor výstavby a bytovej politiky, Námestie mieru 3, 080 01 Prešov

- Okresný úrad Prešov, odbor opravných prostriedkov. Námestie mieru 3, 080 01 Prešov

- Okresný úrad Stará Ľubovňa, odbor starostlivosti o životné prostredie, Nám. gen. Štefánika 1, 064 01 Stará Ľubovňa

- Okresný úrad Stará Ľubovňa, pozemkový a lesný odbor, Nám. gen. Štefánika 1, 064 01 Stará Ľubovňa

- Okresný úrad Stará Ľubovňa, odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií, Nám. gen. Štefánika 1, 064 01 Stará Ľubovňa

- Krajský pamiatkový úrad v Prešove, Hlavná 115, 080 01 Prešov

- Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Starej Ľubovni, Obrancov mieru 1, 064 01 Stará Ľubovňa
- Obvodný banský úrad, Timonova 23, 040 01 Košice
- Úrad Prešovského samosprávneho kraja, odbor regionálneho rozvoja, oddelenie ÚP a ŽP, Námestie mieru 2, 080 01 Prešov
- Obec Nižné Ružbachy, 065 02 Nižné Ružbachy 135
- Obec Lacková, Lacková 51, 065 01 Hniezdne
- Obec Kamienka, 065 32 Kamienka 123
- Obec Stráňany, Stráňany 17, 065 33 Veľký Lipník
- Obec Veľký Lipník, 065 33 Veľký Lipník 283
- Mesto Podolinec, 065 63 Podolinec, Námestie Mariánske 3/3

5. Schvaľujúci orgán:

Obecné zastupiteľstvo obce Vyšné Ružbachy.

6. Vyjadrenie o vplyvoch územnoplánovacej dokumentácie presahujúcich štátne hranice:

Aktivity a zámery návrhu územného plánu obce Vyšné Ružbachy sa týkajú riešeného katastrálneho územia Vyšné Ružbachy s možnými (pozitívnymi) dopadmi na susediace katastrálne územia nepresahujú štátne hranice Slovenskej republiky.

B. ÚDAJE O PRIAMYCH VPLYVOCH ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA

I. Údaje o vstupoch

1. Pôda – záber pôdy celkom, z toho zastavané územie (ha, poľnohospodárska pôda, lesné pozemky, bonita), z toho dočasný a trvalý záber

Katastrálne územie obce Vyšné Ružbachy má výmeru 1795,66 ha. Z toho na lesné pozemky pripadá 1037,98 ha (57,8 %). V rámci poľnohospodárskej pôdy orná pôda dosahuje 206 ha (11,5 %), trvalé trávne porasty (lúky a pasienky) dominujú vo výmere 405 ha (22,6 %). Záhrady zaberajú plochu 0,0 ha (0 %). Zastavaná plocha dosahuje 63 ha (3,5 %), kategória ostatných plôch 67,24 ha (3,7 %).

Pre navrhovanú výstavbu územný plán navrhuje záber pozemkov pôvodne využívaných ako poľnohospodársky pôdny fond a prieluky v aktuálnom zastavanom území obce. Záber poľnohospodárskeho pôdneho fondu bude vyhodnotený až po dopracovaní návrhu územného plánu podľa pripomienok z procesu prerokovania. Vyhodnotenie perspektívneho záberu PP bude po procese prerokovania podaný formou samostatnej prílohy. V rámci poľnohospodárskej pôdy sa bonitované pôdno-ekologické jednotky zaradené do 1. – 4. kvalitatívnej skupiny v riešenom katastrálnom území nevyskytujú.

Nenavrhuje sa záber lesného pôdneho fondu.

2. Voda, z toho voda pitná, úžitková, zdroj vody (verejný vodovod, povrchový zdroj, iný), odkanalizovanie

Pitná voda

Obec Vyšné Ružbachy má vybudovaný systém zásobovania pitnou vodou z obecného verejného vodovodu (v užívaní od r.1931, určený na zásobovanie kúpeľných objektov). Vtedy bol zachytený prameň Veľká Kýčera s výdatnosťou 6,0 l/s. Voda z prameňa sa privádzala potrubím do vodojemu na kóte 665 s kapacitou 80 m³. Zásobné potrubie bolo

vybudované z liatinových rúr. Tento vodovodný systém bol postupne dobudovaný do dnešnej podoby pre celú obec.

V súčasnosti je vodovodná sieť zásobovaná z dvoch zdrojov - z prameňa Kýčera s výdatnosťou 8,4 l/s a z prameňa Beatrix s výdatnosťou 11,2 l/s.

Chatová osada Kukura má samostatný vodárenský zdroj, ktorý nemá dostatočnú kapacitu, v čase zvýšeného odberu je potrebné túto časť vodovodu dotovať dovozom vody do vodojemu.

Hospodársky dvor odoberá úžitkovú vodu z vodného toku.

Akumulácia vody pre obec a kúpele je v súčasnosti zabezpečovaná dvomi vodojemami

s kapacitou 2x1040 m³, pričom najstarší vodojem 80 m³ sa nevyužíva. Chatová osada Kukura disponuje samostatným vodojemom s kapacitou 36 m³, samostatný vodojem v lokalite Smrečiny má aj hospodársky dvor.

Kúpeľné vody a minerálne a termálne vody

V záujmovom území sa nachádzajú pramene: Prameň Sčesťný (Šťastný) s výdatnosťou 1,0 l/s, prameň „KRÁTER“ s výdatnosťou 7,0 l/s a s teplotou 21°C, prameň Izabella s výdatnosťou 30,0 l/s.

Na liečebné účely sa využíva len prameň Izabella.

Na ochranu prameňov liečivých vôd sú vyhlásené ochranné pásma I. a II. stupňa.

V kúpeľnom areáli sa nachádza aj prameň minerálnej vody Jozef (vrt VR2), ktorý sa využíva k voľnému odberu.

Kanalizácia

Obec Vyšné Ružbachy má vybudovanú jednotnú kanalizačnú sieť, ktorá odvádza splaškové a dažďové vody do spoločnej ČOV pod obcou Nižné Ružbachy, pre upravené vody je recipientom rieka Poprad. Prívalové vody sú vypúšťané cez odľahčovacie komory priamo do potoka Rieka.

Prvotná kanalizačná sieť, vybudovaná ešte pôvodným majiteľom kúpeľov, odvádzala len splaškové vody priamo do potoka.

Údaje o kanalizačnej sieti uvádzané v správe k návrhu ÚPN-O pochádzajú z r.2014 – uvádza sa dĺžka kanalizačného potrubia 11,50 km, 351 kanalizačných prípojkov v celkovej dĺžke 2,26 km. Kapacita ČOV typu MB je 3 014 m³/deň s množstvom čistenej vody 350 000 m³/rok.

3. Suroviný – druh, spôsob získavania V katastrálnom území Vyšné Ružbachy je situované chránené ložiskové územie a dobývací priestor "Vyšné Ružbachy", určené na zabezpečenie ochrany a dobývania výhradného ložiska travertínu. Bývalý kameňolom nie je v prevádzke, dlhodobu slúži na organizovanie sochárskych sympózií a exteriérovú expozíciu sôch. Prípadnú ťažbu travertínu z tohto ložiska je možné povoliť len v malom rozsahu a výhradne na umelecké účely.

4. Energetické zdroje – druh, spotreba

Zásobovanie elektrickou energiou, súčasný stav.

Obec Vyšné Ružbachy je zásobovaná elektrickou energiou 22 kV vzdušným vedením č. 496 a VN linkou č. 220, sú napojené z ES 110/22 kV St. Ľubovňa.

NN vedenie v obci je riešené vzdušnými vedeniami a NN káblovým podzemným vedením.

NN vedenia sú napájané z distribučných trafostaníc (17), z nich je 10 vo vlastníctve Východoslovenskej distribučnej (podrobne pozri v Správe k návrhu ÚPN-O).

Celkový inštalovaný výkon distribučných trafostaníc pre obyvateľstvo v obci je 6840 kVA.

Stav siete je v súčasnosti vyhovujúci a pri súčasnom odbere pracuje spoľahlivo pri dodržaní predpísaných parametrov elektroenergetickej siete. V súčasnosti nie je naplánovaná zo strany VSD a.s. výstavba alebo rekonštrukcia elektrického vedenia.

Zásobovanie plynom. Vyšné Ružbachy sú zásobované zemným plynom z nadradenej sústavy VTL plynovodu Poprad – Stará Ľubovňa. VTL vedie k regulačnej stanici (RS) Vyšné Ružbachy s výkonom 1500 m³/rok medzi Nižnými a Vyšnými Ružbachami.

Plynovodná sieť v podstate pokrýva celé kompaktné obývané aj rekreačné územie obce. Plynové distribučné rozvody sú umiestnené v krajniciach ciest alebo v chodníkoch.

Zásobovanie teplom. V obci Vyšné Ružbachy nie je v prevádzke systém centrálného zásobovania teplom, to je riešené individuálne pre každý objekt. Podľa posledného sčítania z r. 2021 sa zdroje tepla na vykurovanie bytov využívajú v poradí plyn – elektrika - pevné palivo a iný spôsob vykurovania. Časť bytov, ktoré sú vykurované zemným plynom, sú dokurované pevným palivom, používaným je prevažne drevo.

Objekty občianskej vybavenosti sú vykurované zemným plynom.

5. Nároky na dopravu a inú infraštruktúru.

Nadradený cestný systém.

Vyšné Ružbachy sú obcou ležiacou na okraji údolia rieky Poprad, ktorým vedie dopravný koridor medzinárodného významu, ktorého súčasťou je cesta I. triedy a železničná trať. Cesta I/77 vedúca cez susednú obec Nižné Ružbachy je v dotknutom úseku Podolíne - Nižné Ružbachy - Hniezdne z hľadiska technických parametrov a intenzity dopravy nevyhovujúca (šírkové parametre, smerové vedenie komunikácie, nehodový úsek). V koncepcii rozvoja cestnej infraštruktúry Prešovského kraja sa počíta s výstavbou preložky tejto cesty - obchvatu po východnom okraji obce Nižné Ružbachy.

Obec Vyšné Ružbachy je na nadradenú cestnú sieť (cestu I/77) napojená cestou III. triedy č. 3124 Nižné Ružbachy - Vyšné Ružbachy, ktorá je jedinou prístupovou cestou do obce.

Cesta III. triedy vedúca územím obce Vyšné Ružbachy tvorí nadradený cestný systém riešeného územia. Je dopravné málo zaťaženosou komunikáciou s intenzitou dopravy cca 1500 vozidiel denne. Končí v obci v križovatke pri futbalovom ihrisku, ktorú je vhodné prebudovať na okružnú križovatku.

Základný komunikačný systém. Základom komunikačnej siete v riešenom území obce sú hlavné miestne cesty vedúce z križovatky pri futbalovom ihrisku cez centrum obce do lyžiarskeho areálu, okolo futbalového ihriska ku fare a Vagonáru do chatovej osady Kukura a cesta vedúca na Horbek s pokračovaním do Záložnej doliny. V súvislosti s rozvíjajúcou sa dopravou sa ďalšou významnou cestou stane cesta vedúca na Horbek od cintorína. Tieto cesty tvoria základný komunikačný systém (ZÁKOS) obce. Ostatné miestne a účelové komunikácie sa pripájajú na ZÁKOS a spolu zabezpečujú dopravnú obsluhu zástavby obce.

Na existujúcej cestnej sieti v obci je viacero nevyhovujúcich križovatiek s nedostatočným rozhľadom.

Statická doprava (parkovacie plochy, garáže a dopravné priestranstvá). V obci Vyšné Ružbachy sú viaceré verejné parkoviská prevažne parkovacie plochy pri objektoch občianskej vybavenosti, rekreačných a športových zariadeniach. Sú vybudované aj v lokalitách bytových domov a vo vstupných areáloch do kúpeľov, ktoré sú zónou s obmedzenou dopravou. Pri niektorých zariadeniach občianskej vybavenosti a v obytných zónach je parkovanie možné len na okrajoch komunikácií a na pozemkoch jednotlivých stavieb.

Súčasťou rozvoja dopravného systému v obci Vyšné Ružbachy musí byť dobudovanie parkovísk potrebných pri navrhovaných budovách na bývanie, občiansku vybavenosť a rekreáciu v súlade s platnou slovenskou technickou normou (STN 73 6110). Potreba dobudovania parkovísk sa reálne javí pri vstupe do kúpeľov pri „švajčiarskych domčekoch“ a v lyžiarskom areáli.

Samostatné parkovacie plochy musia byť vybudované aj v podnikateľských zónach.

Hromadná verejná doprava. Verejná cestná osobná doprava v obci je zabezpečená autobusovou dopravou (regionálnymi, aj diaľkovými autobusovými linkami) a taxislužbou.

Pešie komunikácie a plochy. V obci sú vybudované jednostranné chodníky pozdĺž časti prietahu cesty III. triedy a pozdĺž miestnych ciest. Časť miestnych komunikácií funguje ako združený komunikačný priestor bez samostatných chodníkov (bez regulácie dopravným značením).

Návrh územného plánu obce počíta s pokračovaním úprav verejných priestranstiev, v rámci ktorých sa vytvoria v okolí zariadení občianskej vybavenosti pešie rozptyľové a úžitkové plochy, doplnené sadovými úpravami (na základe vypracovania podrobnejších projektov).

Pozdĺž zbernej a obslužných miestnych komunikácií sú navrhnuté minimálne jednostranné pešie chodníky šírky 1,5 - 2 m. Okrem nich sú v obci navrhnuté aj samostatné pešie chodníky alebo združené nemotoristické komunikácie. V kúpeľnom areáli sa počíta s pešími alebo „ukľudnenými“ komunikáciami s obmedzenou dopravou.

V katastri obce je vyznačených niekoľko turistických trás: Červená trasa č. 0905 „Pieninská cesta“ (vedie zo Starej Ľubovne a Nižných Ružbách cez kúpeľný areál na Grúň a Veterný vrch s pokračovaním do Veľkého Lipníka a Červeného Kláštora, modrá trasa č. 2007 (vedie z kúpeľov do chatovej osady Kýčera, na Soviu poľanu a cez Zbojnický stôl a Grúň na hlavný hrebeň Spišskej Magury, po ktorom vedie až do obce Ždiar), zelená trasa č. 5716 (prichádza z Podolínce cez Panské lúky do kúpeľného areálu, odkiaľ pokračuje do centra obce a cez lyžiarsky areál po doline potoka Rieka na Horbaľovú, Strážanské sedlo a Vysoké skalky na poľskej hranici, žltá trasa č. 8716 (z kúpeľného areálu cez Košiare na Soviu poľanu) a žltá trasa (zo sedla Pod Grúňom na rázcestie Na Poľane).

Túto základnú sieť turistických trás dopĺňa tematická trasa „Cesta minerálnych prameňov“

Červený Kláštor – Bajerovce.

Sieť existujúcich turistických trás návrh územného plánu navrhuje doplniť o doplnkovú trasu, prechádzajúcu cez lokalitu Turová s navrhovanou turistickou chatou.

Pre návštevníkov kúpeľov je v príľahlom území vyznačených niekoľko prechádzkových okruhov.

Účelové cesty. Účelové - poľnohospodárske a lesné cesty - nadväzujú na cestu III. triedy a miestne cesty mimo zastavané územie obce. Okrem základného účelovo-dopravného zamerania majú mať využitie aj pre rekreáciu a rekreačný šport – cyklistiku, turistiku a v zime bežecké lyžovanie. Preto je potrebné ich zrekonštruovať (obnoviť) alebo dobudovať ich tak, aby mali v čo najväčšom rozsahu prijateľný spevnený povrch a funkčné odvodnenie.

Dopravné zariadenia. V obci nie je vybudovaná čerpacia stanica pohonných hmôt, najbližšia je v Podolínci na ceste I. triedy v smere na Poprad. V obci sú v prevádzke malé autoservisy a pneuservis, väčšie prevádzky tohto druhu je potrebné zriaďovať vo výrobných a skladovacích areáloch mimo obytné zóny. Služby motoristom je vhodné doplniť o autoumyváreň.

V lokalite Kukura je areál zimných športov SKI PARK Vyšné Ružbachy, v rámci ktorého sú vybudované štyri horské dopravné zariadenia na prepravu lyžiarov – lyžiarske vleky. Výhľadovo je vhodné najdlhší vlek nahradiť sedačkovou lanovkou, čo by umožnilo jej využitie aj v letnom období.

Cyklistická doprava. Pre cyklistickú dopravu sú v obci a jej katastri vyznačené viaceré cykloturistické trasy a plánované aj samostatné cyklistické cestičky (Vyšné Ružbachy - Kamienka). Pre cyklodopravu sú využívané aj niektoré miestne cesty, poľné a lesné účelové cesty, najmä tie, ktoré sú spevnené. Hlavnou prístupovou cyklistickou trasou do obce je účelová cesta vedúca z Nižných Ružbách do Vyšných Ružbách východne od potoka Rieka.

V riešenom území sú vyznačené cyklotrasy č. 2801 AQUAVELO (modrá) Červený Kláštor – Vyšné Ružbachy - Ľubovnianske kúpele, č. 5901 (zelená) Stará Ľubovňa - Vyšné Ružbachy Litmanová -Stará Ľubovňa a č. 8920 (žltá) Vyšné Ružbachy - Panské lúky, ktorá sa v lokalite Panské lúky napája na cyklotrasu Podolíneec - Veľký Lipník (Pieniny).

Železničná doprava. Najbližšia železničná trať a zastávka je v susednej obci Nižné Ružbachy na železničnej trati č. 185 Poprad - Plaveč. V návrhu územného plánu obce Vyšné Ružbachy je pre rozvoj integrovaného dopravného systému deklarovaná potreba rekonštrukcie zastávky a potreba zavedenia pravidelného autobusového spojenia Vyšné Ružbachy –železničná zastávka Nižné Ružbachy k jednotlivým železničným spojom.

II. Údaje o výstupoch

1. Ovzdušie – hlavné zdroje znečistenia ovzdušia (stacionárne, mobilné), kvalitatívna a kvantitatívna charakteristika emisií, spôsob zachytávania emisií, spôsob merania emisií

Riešené územie sa nachádza v relatívne značnej vzdialenosti od významných zdrojov znečistenia na nadregionálnej a republikovej úrovni. V riešenom území v súčasnosti nie je navrhovaný nijaký väčší zdroj znečistenia ovzdušia, v obci sa nevyskytujú ani lokálne väčšie alebo stredné zdroje znečistenia.

Všeobecne, aj konkrétne pre územie obce Vyšné Ružbachy zdrojom znečisťovania ovzdušia je cestná automobilová doprava, viazaná na cestu III. triedy. Miera produkcie polutantov z motorových vozidiel z dôvodu malej intenzity dopravy je však nízka, predpokladá sa ich klesanie úmerne voči zavádzaniu prísnejších technických noriem pre spaľovacie motory a elektrifikácie dopravy.

Sídlo ako obvyčajne významný zdroj znečisťovania ovzdušia neprichádza do úvahy – obec je plynofikovaná. Miestnymi zdrojmi znečistenia sú domáce kúreniská. Tieto zdroje sú vzhľadom na ich veľkosť a charakter len malými zdrojmi znečistenia ovzdušia. Obec je plynofikovaná, prevažným palivom na vykurovanie, ohrev teplej úžitkovej vody a varenie je zemný plyn naftový.

2. Voda – celkové množstvo, druh a kvalitatívne ukazovatele vypúšťaných odpadových vôd, miesto vypúšťania (recipient, verejná kanalizácia, ČOV), zdroj vzniku odpadových vôd, spôsob nakladania.

Kvalita vody v miestnych tokoch je veľmi dobrá, je relatívne ohrozovaná len povrchovými vodami z okolitých plôch. Riziko znečisťovania odpadovými vodami z domácností je minimalizované vybudovanou a navrhovanou verejnou kanalizáciou.

Voda v studniach v obci nie je znečistená a je vhodná ako úžitková voda. Dažďovú vodu je potrebné využívať ako úžitkovú vodu.

Obec Vyšné Ružbachy má vybudovanú jednotnú kanalizačnú sieť, ktorá odvádza splaškové a dažďové vody do spoločnej ČOV pod obcou Nižné Ružbachy, pre upravené vody je recipientom rieka Poprad. Prívalové vody sú vypúšťané cez odľahčovacie komory priamo do potoka Rieka.

Prvotná kanalizačná sieť, vybudovaná ešte pôvodným majiteľom kúpeľov, odvádzala len splaškové vody priamo do potoka.

Údaje o kanalizačnej sieti uvádzané v správe k návrhu ÚPN-O pochádzajú z r.2014) – uvádza sa dĺžka kanalizačného potrubia 11,50 km, 351 kanalizačných prípojok v celkovej dĺžke 2,26 km. Kapacita ČOV typu MB je 3 014 m³/deň s množstvom čistenej vody 350 000 m³/rok.

3. Odpady – celkové množstvo (t/rok), spôsob nakladania s odpadmi.

Celková suma odpadov vyprodukovaná obyvateľstvom a návštevníkmi kúpeľov obce Vyšné Ružbachy nie je známa. V súčasnosti rodinné domy a zariadenia občianskej vybavenosti sú vybavené, resp. budú vybavované zbernými nádobami na odpad na vlastných pozemkoch.

Vývoz komunálneho odpadu je zabezpečovaný zmluvným vývozcom v súlade so všeobecne záväzným nariadením obce o odpadoch, odváža sa aj separovaný odpad.

Tekuté odpady sú a budú odvádzané verejnou kanalizáciou do existujúcej ČOV situovanej pod Nižnými Ružbachmi.

Návrh územného plánu počíta s vybudovaním kompostoviska pre hospodárenie s biologickým odpadom v areáli obecných služieb na južnom okraji obce.

V katastrálnom území obce je evidovaná jedna skládka komunálneho odpadu na južnom okraji obce; je odstránená a sanovaná prekrytím a terénnymi úpravami, nie je hodnotená ako environmentálne riziko.

4. Hluk a vibrácie (zdroje, intenzita)

Hluk v obci a jej katastri pochádza prevažne z prevádzky motorových vozidiel na cestnej komunikácii III. triedy a na miestnych komunikáciách, a z prevádzky poľnohospodárskych strojov. Vzhľadom k intenzite dopravy, ktorá je na cestnej komunikácii III. triedy v obci Vyšné Ružbachy malá, v riešenom území sú hlukové pomery podlimitné.

Návrh územného plánu v sprievodnej správe uvádza skutočnosť, že v riešenom území bol vykonaný výpočet hladiny hluku z cestnej dopravy na ceste III. triedy, pre ktorú sú známe údaje zo sčítania dopravy z roku 2015. Vzhľadom na nízku intenzitu dopravy nie je nadmerným hlukom z dopravy zasiahnutá nijaká časť obce. Ani na ostatných cestách v obci vzhľadom na nízku intenzitu dopravy nie je predpoklad prekročenia prípustnej hladiny hluku z dopravy.

Obmedzenie vplyvu hluku z dopravy na miestnych cestách je možné riešiť obmedzovaním maximálnej povolenej rýchlosti v zastavanom území obce.

Zdroje dlhotrvajúcich alebo trvalých vibrácií sa v riešenom území nevyskytujú.

5. Žiarenie a iné fyzikálne polia (tepelné, magnetické a iné, zdroj a intenzita)

Radónové riziko z geologického podložia je v hrubých rysoch v katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy nízkej a strednej intenzity.

Iné zdroje žiarenia, ani iné fyzikálne polia nie sú v riešenom katastrálnom území evidované.

6. Doplnujúce údaje (napr. významné terénne úpravy a zásahy do krajiny)

V krajine riešeného územia nie sú zaznamenané významné terénne úpravy, ani iné podstatné zásahy do krajiny, tie vzniknú pri realizácii viacerých zámerov návrhu územného plánu, spojených predovšetkým s výstavbou rodinných domov na nových plochách i v prielukách v zastavanom území a s navrhovanou stavbou malej vodnej nádrže – poldra na vodnom toku Rieka nad súčasnou vodnou nádržou, účelovo zameranou predovšetkým na zasnežovanie lyžiarskeho areálu.

C. KOMPLEXNÁ CHARAKTERISTIKA A HODNOTENIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA

I. Vymedzenie hraníc dotknutého územia

Katastrálne územie obce Vyšné Ružbachy sa administratívne nachádza v okrese Stará Ľubovňa v Prešovskom kraji. Katastrálnymi hranicami je vymedzené katastrálne územie obce Vyšné Ružbachy o výmere 1795,66 ha, zároveň je vymedzené voči susedným šiestim katastrálnym územiam – Nižné Ružbachy, Lacková, Kamienka, Strážany, Veľký Lipník a Podolíneček v okrese Stará Ľubovňa.

II. Charakteristika súčasného stavu životného prostredia dotknutého územia – podľa stupňa územnoplánovacej dokumentácie

1. Horninové prostredie – geologická charakteristika riešeného územia, inžinierskogeologické vlastnosti, geodynamické javy, ložiská nerastných surovín, geomorfologické pomery, stav znečistenia horninového prostredia

Geologická charakteristika riešeného územia.

Katastrálne územie obce Vyšné Ružbachy je v severnej a južnej časti dominantne budované horninami vnútrokarpatského paleogénu – šambrónskymi vrstvami, vrstvy tvoria ílovce a pieskovce vrchného eocénu (treťohory).

V pomyselnom strede riešeného katastra zhruba v línii od potoka Rieka na východe cez Kukuru (kóta Kukura 808), Ždiariky, kótu Veľká Kýčera 966 a ďalej západným smerom sa v prostredí vyššie uvedeného vnútrokarpatského paleogénu nachádza „ostrov“ vekovo starších hornín tzv. Ružbašského mezozoika (druhojura, jura - trias). Tento „ostrov“ je výsledkom pestrejšej geologickej stavby, ktorá pozostáva v jeho severnej časti z jurských sivých slienitých bridlíc a slieňovcov s polohami lumachelových vápencov (obsahujú skameneliny mäkkýšov), južnejšie z červených ílovitých bridlíc a svetlých kremitých pieskovcov triasu (norik). V prostredí týchto triasových sedimentov sa nachádza šošovka triasových sivých lavicovitých dolomitov s medzivrstvičkami ílovitých bridlíc (karn).

Južne od popísaného segmentu ružbašského mezozoika sa v katastri rozkladá enkláva organogénnych sedimentov – travertínov z interglaciálu (medziľadovej doby) veku mindel – riss a malé šošovky travertínu starého a stredného paleocénu a interglaciálu riss–wurm po pravej strane potoka Rieka. V úzkom pruhu po oboch stranách Rieky sa súvislo vyskytujú terasovité sedimenty fluvialne – piesčité štrky.

V katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy sa nachádza chránené ložiskové územie a dobývací priestor Vyšné Ružbachy, určené na zabezpečenie ochrany a dobývania výhradného ložiska travertínu (na celkovej ploche 7,34 ha).

Je potrebné zdôrazniť, že areál kúpeľov Vyšných Ružbách je vybudovaný predovšetkým na travertínoch a ružbašskom mezozoiku.

Ložiská nerastných surovín.

V katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy sa nachádza chránené ložiskové územie a dobývací priestor Vyšné Ružbachy, určené na zabezpečenie ochrany a dobývania výhradného ložiska travertínu (na celkovej ploche 7,34 ha). V súčasnosti sa travertín nedobýva, v kameňolome na travertín je zriadené sympoziálne múzeum sôch v prírode a prípadná ťažba v obmedzenom rozsahu môže byť na základe povolenia len pre umelecké účely.

Inžiniersko-geologické vlastnosti riešeného územia.

Z hľadiska príslušnosti k inžiniersko-geologickým regiónom riešené územie patrí do regiónu karpatského flyšu a jeho subregiónu vnútorných Karpát.

Z hľadiska inžiniersko-geologickej rajonizácie sú v území identifikované rajóny predkvartérnych hornín, v rámci nich na severe rajón pieskovcovo-zlepencových hornín, v strede katastra rajón vápencovo-dolomitických hornín. Pozdĺž potoka Rieka rajón kvartérnych karbonátov.

Odolnostný potenciál hornín vo vzťahu k inžiniersko-geologickej rajonizácii sa markantne prejavuje v obraze krajiny, jej morfológii a vo vlastnostiach reálnych i potenciálnych geodynamických javov.

Stav znečistenia horninového prostredia.

Znečistenie horninového prostredia nie je evidované. Stupeň znečistenia riečnych (potočných) sedimentov je nulový.

Geodynamické javy (zosuvy, seizmicita, erózia).

Zosuvy. Svahové deformácie všeobecne negatívne ovplyvňujú možnosti využitia nestabilných území pre stavebné účely.

V Atlase krajiny Slovenskej republiky, 1.vyd., 2002 na str. 282 – 283 v prostredí situovania obce Vyšné Ružbachy nie sú identifikované svahové poruchy. Katastrálne územie obce Vyšné Ružbachy leží v zóne strednej náchylnosti územia na zosúvanie.

Podľa stanoviska MŽP SR, sekcie geológie a prírodných zdrojov, odboru štátnej geologickej správy (č. 5882/2023-5.3 z 15.03.2023 k oznámeniu o strategickom dokumente) riešené katastrálne územie patrí do rajónu nestabilných so stredným až vysokým rizikom aktivizácie svahových pohybov, potenciálne sú citlivé na negatívne antropogénne zásahy. V návrhu územného plánu a v jeho výkresovej časti je vylíšená zóna s potenciálnymi svahovými poruchami v lokalite na brodku.

Seizmicita. Z hľadiska ohrozenia územia seizmicitou sa v katastrálnom území Vyšné Ružbachy makroseizmická intenzita pohybuje pri hodnote 6° MSK-64. Seizmické ohrozenie v hodnotách špičkového zrýchlenia na skalnom podloží (pre 90 % pravdepodobnosť nepresiahnutia počas 50 rokov, t.j. pre periódu návratnosti 475 rokov) sa pohybuje v intervale 1,00 – 1,29 m.s⁻².

Erózia. Aktuálna vodná erózia pôdy v riešenom území sa v závislosti od vlastností pôd, geologického podložia a svahovitosti mozaikovo pohybuje v kategóriách „silná“, „stredne silná“, „slabá“ a „nijaká alebo nepatrná“.

Potenciálna vodná erózia v riešenom území (podľa Wischmeiera a Smitha) sa mozaikovito pohybuje v kategóriách „veľmi silná“ a „extrémna“, podľa Frewerta – Zdražila - Stehlíka jednoliato v kategórii „silná“ (pri ročných zrážkach 1,51 – 5,00 mm).

Zdroj: Atlas krajiny Slovenskej republiky, 1.vyd, 2002.

Geomorfologické pomery.

V geomorfologickom členení katastrálne územie obce Vyšné Ružbachy patrí do provincie Západné Karpaty, subprovincie Vonkajšie západné Karpaty, oblasti Podhôrno-magurskej, celku Spišská Magura, podcelku Veterný vrch.

Geologická stavba v rozhodujúcej miere predurčuje aj morfológické a morfometrické pomery v riešenom území.

Z hľadiska morfológicko-morfometrických typov reliéfu riešené územie patrí k nižším hornatinám silno členitým.

V základnej morfoštruktúre – vrásovo-blokovej tatranskej morfoštruktúre patrí riešené územie do kategórie „hraste a klinovité hraste centrálnokarpatských flyšových pohorí“.

Zo základných typov eróznno-denudačného reliéfu v severnej a severovýchodnej časti katastra vystupujú vrchovinový až hornatinový reliéf.

Z vybraných tvarov reliéfu krajina riešeného územia disponuje tzv. „štruktúrnym chrbtom bez výraznej asymetrie“ (v severnej časti katastra) a „travertínovou kopou“ (prevažne v areáli kúpeľov).

2. Klimatické pomery.

Klimatické pomery sú všeobecne výrazne ovplyvňované členitosťou územia, výškovou zonálnosťou a orientáciou voči svetovým stranám.

Riešené územie patrí do mierne teplej oblasti (M) s júlovým priemerom teploty vzduchu viac ako 16°C, do okrsku C1 – mierne chladný s klimatickými znakmi: júl $\geq 12^{\circ}\text{C}$ až menej ako 16°C.

Ďalšie približné hodnoty:

Priemerná ročná teplota vzduchu: medzi 4° - 6°C.

Priemerná teplota vzduchu v januári: -5 - -6°C.

Priemerná teplota vzduchu v júli: medzi 14° až 16°C.

Priemerné ročné úhrny zrážok – medzi 700 – 900 mm.

Maximum mesačných úhrnov zrážok: medzi 250 – 400 mm.

Počet dní so snehovou pokrývkou: medzi 100 až 140.

Úhrny zrážok v januári: medzi 30 až 40 mm.

Úhrny zrážok v júli: medzi 100 až 120 mm.

Priemerný ročný počet dní s hmlou: oblasť zníženého výskytu hmiel, t.j. 20 – 50 dní v podhorských a horských svahových polohách, miestami 70 – 300 dní v tzv. oblasti horských advektívnych hmiel

Poznámka: V súvislosti s klimatickými zmenami v posledných rokoch sú vyššie uvedené údaje z roku 2002 (Atlas krajiny Slovenskej republiky, 2002) viacmenej orientačné a nemusia byť absolútne hodnoverné.

3. Ovzdušie.

V katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy nie je zriadená monitorovacia stanica kvality ovzdušia, preto nie je možné uviesť hodnoty imisného znečistenia ovzdušia základnými znečisťujúcimi látkami.

Obec je plynofikovaná, polutanty pochádzajú predovšetkým z dvoch zdrojov - zo spaľovania pevných palív v lokálnych kúreniskách a tiež z mobilných zdrojov znečistenia, najmä z motorových vozidiel cestnej dopravy. Mobilné zdroje znečistenia nie sú však významné, pretože v katastri obce Vyšné Ružbachy intenzita verejnej i osobnej cestnej dopravy nedosahuje významné parametre. Pôsobenie lokálnych kúrenísk tiež nie je významné s ohľadom na rozsah plynifikácie obce.

V katastrálnom území obce sa nenachádzajú významné stacionárne zdroje znečisťovania ovzdušia a je podstatné, že riešené územie sa nachádza v relatívne značnej vzdialenosti od významných zdrojov znečistenia na nadregionálnej a republikovej úrovni.

Priemerné ročné koncentrácie NO_2 v katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy v rokoch 1995 – 1999 sa pohybovali v intervale od 5 do 10 mikrogramov. m^{-3} . Priemerná ročná depozícia dusíka (NO , NO_2 a ich oxidačných produktov) emitovaného z domácich a zahraničných zdrojov sa pohybovala na hodnote 600 - 700 mikrogramov. m^{-3} .

Priemerné ročné koncentrácie SO₂ sa tu pohybovali v intervale od 5 do 10 mikrogramov.m⁻³. Priemerná ročná depozícia síry (SO₂ a síranov) emitovanej z domácich a zahraničných zdrojov sa pohybovala v intervale od 2 000 do 2 500 mikrogramov.m⁻².

Hodnoty priemernej ročnej koncentrácie NO₂ a SO₂ a priemerné ročné depozície „dusíka a síry“ sa v riešenom území (i v širšom geografickom priestore) pohybujú na úrovni spodnej polovice používaných stupníc.

(Zdroj: Atlas krajiny Slovenskej republiky, 2002, údaje za roky 1995 – 1999, s. 266 – 267).

4. Vodné pomery – povrchové vody (napr. vodné toky, vodné plochy), podzemné vody vrátane geotermálnych, minerálnych, pramene a pramenné oblasti vrátane termálnych a minerálnych prameňov (výdatnosť, kvalita, chemické zloženie), vodohospodársky chránené územia, stupeň znečistenia podzemných a povrchových vôd

Povrchové vody. Z hľadiska hydrogeografického členenia riešené územie katastra obce Vyšné Ružbachy patrí k úmoriu Baltského mora, kataster obce Vyšné Ružbachy leží v povodí č. 3-01-02 rieky Poprad, ktorá patrí do povodia Dunajca/Visly.

Územie je súčasťou hlavného hydrogeologického regiónu: „141PaleogénSpišskej Magury, Ľubovnianskej vrchoviny a severozápadnej časti Spišsko-šarišského medzihoria a Pienin“, ovplyvňujúceho do istej miery kvantitu i kvalitu povrchových i podzemných vôd riešeného i širšieho územia. Určujúcim typom priepustnosti v horninách je tzv. puklinová priepustnosť.

Najvýznamnejším hydrogeologickým kolektorom sú v riešenom území (aj v širšom okolí) pieskovce a ílovce, ich kvantitatívna charakteristika prietochnosti a hydrogeologická produktivita je mierna.

Riešené územie je situované v oblasti, kde priemerný ročný špecifický odtok dosahuje hodnoty 15 - 25 l.s⁻¹.km⁻² (vyššie hodnoty v severo-západnej časti riešeného katastra), maximálny špecifický odtok s pravdepodobnosťou opakovania raz za 100 rokov hodnoty medzi 1,04až 1,8 m³.s⁻¹.km⁻² a minimálny špecifický odtok 364 denný 1,0 - 2,0 l.s⁻¹.km⁻².

Z hľadiska typu režimu odtoku riešené územie patrí do oblasti stredohorskej so snehovo-dažďovým typom odtoku s nasledujúcimi hydrologickými charakteristikami: Akumulácia v mesiacoch november až február, vysoká vodnosť v mesiacoch marec až máj, najvyšší priemerný mesačný prietok v apríli, najnižší priemerný mesačný prietok v septembri až októbri. Tzv. podružné zvýšenie vodnosti koncom jesene a začiatkom zimy je mierne výrazné.

Hlavné dve hydrologické osi riešeného územia vytvárajú potok Rieka(v severovýchodnej časti katastra) a Zálažný potok (v západnej časti katastra prakticky na hranici s k.ú. Podolíneč).

Zálažný potok pramení v severozápadnej časti riešeného katastra západne od kóty Groň 1039 v lokalite Zálažné. Potok Rieka pramení v severnej časti riešeného katastra v lúčno-lesnom komplexe Barvinková východne od kóty Groň 1039 a kóty 1084.

Podružné prítoky Zálažného potoka v riešenom katastri dopĺňajú túto hydrologickú osu obojstranne pod kótou Suchá hora 879 a pod Ružbašskými kúpeľmi, resp. JZ od obce Vyšné Ružbachy jeho pravostrannou potočnou sieťou.

Potok Rieka okrem prameniskovej siete prítokov vejárovitého tvaru v severnej časti katastra priberá krátky prítok severne od kóty Kukura 808.

Oba hlavné toky (Zálažný potok a potok Rieka) sa spájajú priamo v zastavanom území obce Vyšné Ružbachy.

Okrem uvedených hlavných vodných tokov v riešenom území prirodzenú odtokovú sieť dotvárajú ešte vodný tok Modrinek, Čierny potok a Lackovský potok, tiež sústava drobných vodných tokov, situovaných v JZ časti riešeného katastra.

Modrinek pramení v JV časti riešeného katastra, preteká katastrom v krátkom úseku (západne od kóty Modrinek 726 – kóta je situovaná v k.ú. Lacková), ďalej tečie katastrom obce Nižné Ružbachy ako ľavostranný prítok rieky Poprad.

Čierny potok pramení na hranici katastrov Vyšné Ružbachy a Lacková (na východnej hranici) v lokalite Školka, katastrom Vyšné Ružbachy preteká v minimálnej dĺžke a prakticky je pre riešený kataster (okrem prameniska) nevýznamný.

Podobnú charakteristiku je možné vzťahovať aj na Lackovský potok, tiež prameniacy v JV časti riešeného katastra južnejšie od predchádzajúceho toku.

Sústava drobných potokov v juhozápadnej časti katastra Vyšné Ružbachy, pretekajúca lokalitou Mláky sa pod obcou vlieva do vodného toku Rieka.

Súčasný stav miestnych vodných tokov. Toky Rieka a Zálačný potok sú v intraviláne obce upravené, nemajú však dostatočnú kapacitu na prietok storočnej vody (Q100), pri extrémnych zrážkach dochádza k zaplaveniu časti zastavaného územia obce, predovšetkým rodinných domov v oblasti Zellard, kde dochádza k zatápaniu pivníc.

Pre vodné toky v katastri Vyšných Ružbách nie je v zmysle § 46 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách orgánom štátnej správy určený rozsah inundačného územia. Dodoby jeho určenia sa vychádza z dostupných podkladov o pravdepodobnej hranici územia ohrozeného povodňami, za čo sa považujú aj informácie o povodniach v minulých rokoch.

Mimo zastavaného územia Vyšných Ružbách vodné toky nie sú upravené, disponujú prirodzenou pobrežnou vegetáciou, v severnej lesnatej, resp. lúčno-lesnej je pobrežná vegetácia súčasťou lesných ekosystémov.

Na Rieke je nad lyžiarskym areálom vybudovaná malá vodná nádrž slúžiaca v zime na zasnežovanie.

Podzemné vody – termálne vody a minerálne pramene. Významné zdroje obyčajných podzemných vôd a zdroje minerálnych vôd sú v riešenom území evidované.

V riešenom území, t.z. v katastri obce Vyšné Ružbachy sú známe pramene termálnych vôd:

Prameň „Sčestný“ s výdatnosťou 1,0 l/s, prameň „Kráter“ s výdatnosťou 7,0 l/s teplotou 21° a prameň „Izabela“ s výdatnosťou 30,0 l/s, ktorý sa využíva na liečebné účely.

Na ochranu prameňov liečivých vôd sú vyhlásené ochranné pásma I. a II. stupňa.

V kúpeľnom areáli sa nachádza aj prameň minerálnej vody „Jozef“ (vrt VR2), ktorý je prístupný pre voľný odber minerálnej vody.

Vodohospodársky chránené územia. Riešené katastrálne územie obce nie je súčasťou vodohospodársky chráneného územia.

V oficiálnom zozname vodárenských tokov a vodohospodársky významných tokov (vyhl. 211/2005 Z.z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov) nie je vedený nijaký tok, pretekajúci katastrálnym územím obce Vyšné Ružbachy.

Kvalita vôd. V katastrálnom území obce nie je zriadené odberné miesto sledovania kvality tokov. Z uvedeného dôvodu nie je možné uviesť presné údaje o kvalite vody v tokoch a úrovni znečistenia povrchových vôd.

Čo sa týka kvality podzemných vôd a zdrojov znečistenia, v riešenom území sa nevyskytujú významné priemyselné zdroje znečistenia ani významné zdroje znečistenia z komunálnych odpadových vôd.

Z hľadiska ohrozenia zásob podzemných vôd znečisťujúcimi látkami (Atlas krajiny Slovenskej republiky, 2002) sa v katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy v geomorfologickom celku Spišská Magura javí v severnej časti katastra „veľmi nízke“ riziko, v južnej časti veľmi nízke, alebo žiadne“.

Z hľadiska agresívnych vlastností podzemných vôd (ten istý informačný zdroj) sa v riešenom území vyskytujú vody „slabo agresívne“.

5. Pôdne pomery – kultúra, pôdny typ a bonita, stupeň náchylnosti na mechanickú a chemickú degradáciu, kvalita a stupeň znečistenia pôd

Pôdne typy. V katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy prevládajú dva typy pôd – kambizeme, resp. rendziny. Zhruba v severnej časti riešeného katastra dominujú kambizeme kyslé až výrazne kyslé (oligobázické), ktoré vznikali zo zvetralín kyslých hornín (K8).

V užšom pruhu v južnej časti riešeného katastra sa vyskytujú kambizeme modálne kyslé, sprievodne kultizemné a rankre, zo zvetralín kyslých až neutrálnych hornín.

Medzi uvedenými pôdnymi celkami na ružbašskom mezozoiku a v prostredí travertínovej kopy sa vyskytujú rendziny a kambizeme rendzinové, sprievodné litozeme karbonátové a lokálne rendziny sutinové, všetky pochádzajúce zo zvetralín pevných karbonátových hornín.

Bonita pôd. V rámci poľnohospodárskej pôdy sa bonitované pôdno-ekologické jednotky zaradené do 1. – 4. kvalitatívnej skupiny v riešenom katastrálnom území nevyskytujú.

Vlastnosti pôd. Pôdna reakcia je prevažne silno kyslá až veľmi silno kyslá (pH 5,5 až 5,0), na ružbašskom mezozoiku neutrálna (pH 7,3 až 6,5).

Priepustnosť pôd takmer v celom riešenom katastri je stredná, retenčná schopnosť veľká. Vlhkostný režim pôd je „vlhký“. V rámci zrnitostných vlastností pôdy v katastri prevládajú pôdy zrnitostných tried piesčito-hlinitých alebo hlinito-piesčitých, prevládajú pôdy stredne kamenité (štrkovité).

Náchylnosť na degradáciu a znečistenie. V rámci hodnotenia kontaminácie pôd sa v riešenom katastri dominantne vyskytujú plošné (difúzne) kontaminácie, v rámci nich bodové kontaminácie, ktoré obsahujú rizikové prvky nikel a chróm. Tento jav zistených bodových kontaminácií sa týka severnej (najmä) lesnatej časti katastra, priestorovo sa netýka strednej a južnej časti katastra.

Riziko kontaminácie rastlinnej produkcie ťažkými kovmi je vysoké, využívanie pôd je silno obmedzené – odporúča sa využívanie na trvalé trávne porasty, neodporúča sa aplikácia kompostov I. a II. triedy a pestovanie plodín veľmi citlivých na prijímanie ťažkých kovov.

Odolnosť pôd proti kompácii je slabá až stredná, miestami až silná. Odolnosť proti intoxikácii kyslou skupinou rizikových kovov je slabá, proti intoxikácii alkalickou skupinou rizikových kovov je naopak silná.

Náchylnosť územia zo širšieho geografického hľadiska na zosúvanie pôd je stredná. V rámci katastra sa vyskytujú enklávy svahových porúch a potenciálnych svahových porúch na paleogéne (v lokalite Na brodku).

Aktuálna vodná erózia pôdy v riešenom území sa v závislosti od vlastností pôd, geologického podložia a svahovitosti a enkláv so schopnosťami zasakovania vôd v severnej časti katastra pohybuje v kategóriách „slabá“ až „nepatrná“, v prameniskovom priestore Rieky bodovo „silná“. V južnej časti katastra je „stredne silná“ až „silná“.

Potenciálna vodná erózia sa v celom katastri (podľa Wischmeiera a Smitha) pohybuje v kategóriách „veľmi silná“ až „extrémna“, (podľa Frewerta, Zdražila a Stehlíka) „silná“.

Zdroj: Atlas krajiny Slovenskej republiky, 1. vydanie, MŽP SR a SAŽP Bratislava, 2002.

6. Fauna a flóra – kvalitatívna a kvantitatívna charakteristika, biotopy, významné migračné koridory živočíchov

Flóra.

Fytogeografické začlenenie. Podľa fytogeografického členenia (Futák, 1980) riešené územie náležalo do oblasti západokarpatskej flóry (Carpaticumoccidentale), obvodu východobeskydskej flóry (Beschidicumorientale), okresu Spišské vrchy.

Podľa fytogeograficko-vegetačného členenia (Plesník, 2002) riešené územie patrí do bukovej zóny, flyšovej oblasti, okresu Spišská Magura.

Lesy. Lesy v katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy sú situované v severnej časti katastrálneho územia a v podstate až na vyslovene lúčne ekosystémy tvoria takmer jednoliaty lesný komplex zhruba od kóty 1112 nad SZ cípom hranice riešeného katastra cez kótu 1084 nad lokalitou Zálažné, nad vejárovité pramenisko Rieky v SV cípe katastrálnej hranice a smerom na juh prakticky po Vyšné Ružbachy a areál Ružbašských kúpeľov. Uvedený lesný komplex je často prerušovaný mozaikou lesných lúč, predovšetkým nad prameniskom Zálažného potoka, vo vejárovitom pramenisku potoka Rieka, v oblasti kóty Kukura 808 a v areáli Ružbašských kúpeľov.

Samostatne sú v riešenom katastri situované lesy v juhozápadnom cípe katastra Vyšných Ružbách, ktoré geograficky prislúchajú k lesnému celku kóty Sv. Anna 816 (kóta je súčasťou katastrálneho územia Podolíne).

Lesy v území z hľadiska potenciálnej prirodzenej vegetácie (historická vegetácia, ktorá by pretrvávala nezmenená ľudskou činnosťou) patria v prislúchajúcej časti Spišskej Magury (najmä v severnej časti riešeného katastra) medzi „bukové lesy horských polôh“. V časti „kúpeľného areálu“ sa v rámci potenciálnej prirodzenej vegetácie vyskytujú porasty „bukových lesov na vápencovom podloží“, ostatné plochy medzi „bukovými lesmi horských polôh“ po kúpeľný areál a južne od kúpeľného areálu patria z hľadiska potenciálnej prirodzenej vegetácie k bukovým a jedľovo-bukovým lesom.

Čo sa týka charakteristickej drevinovej a bylinnej skladby potenciálnej vegetácie, „bukové lesy v horských polohách“ by disponovali nasledujúcou skladbou druhov buk lesný, jedľa biela, bázia červená, vrba rakyta, ríbezľ skalná, smlz chĺpkatý, chlpaňa lesná, kostihoj srdcovitý, kyslička obyčajná.

„Bukové lesy na vápencových podlažiach“ by disponovali druhmi buk lesný, borovica lesná, zemolez obyčajný, rešetliak prečisťujúci, lazerník širokolistý, vtáčia prilba biela, vtáčia prilba červená.

„Bukové a jedľovo-bukové lesy“ by disponovali druhmi buk lesný, jedľa biela, javor horský, lipa malolistá, zubačka žľaznatá, zubačka deväťlistá.

Súčasná charakteristika lesov v druhovom zložení je (až na výnimky) veľmi podobná potenciálnej prirodzenej vegetácii, lesy však v historickom vývoji, poznačenom ľudskými vplyvmi účelového i neúčelového charakteru prešli určitými tu bližšie nedefinovanými zmenami.

Aktuálne v severnej časti katastrálneho územia obce Vyšné Ružbachy dominujú takmer súvislo medzi Veterným vrchom 1112, lokalitou Zálažné (pramenisko Zálažného potoka) a Ružbašskými kúpeľmi, tiež medzi Suchým vrchom 879 a východným smerom ku kóte 922 ku katastrálnej hranici s obcou Kamienka bukové a jedľovo-

bukové lesy a kyslomilné bukové lesy, v menšej miere lipovo-javorové sutinové lesy. Na južnej hranici s kúpeľným areálom sa v menšej miere vyskytujú jedľové a jedľovo-smrekové lesy.

V katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy je evidovaných 1037,98ha lesných pozemkov (57,8 % rozlohy katastra).

Nelesná drevinová vegetácia (NDV). Nelesná drevinová vegetácia v riešenom katastri je vyvinutá predovšetkým v líniovom usporiadaní ako sprievodná vegetácia vodných tokov, predovšetkým v úsekoch mimo lesných ekosystémov, pretože v prostredí lesných porastov sú pobrežné porasty tokov silno ovplyvnené aktuálnou lesnou vegetáciou. Obyčajne sa v horských a podhorských oblastiach nelesná drevinová vegetácia vyskytuje vrozptýlenej forme v poľnohospodárskej krajine na „neplodných“ miestach, najmä stabilizujúca medze v poľnohospodárskom type krajiny. Všetky tieto formy usporiadania NDV predstavujú významný prvok v rámci štruktúry súčasnej krajiny s funkciami, ktoré v nijakom prípade nemožno považovať za podružné, naopak sú ekologicky významné.

Líniovú prirodzenú nelesnú drevinovú vegetáciu predstavuje v krajine katastra obce predovšetkým sprievodná vegetácia tokov – brehové porasty potoka Rieka, Zálažného potoka a drobnejších miestnych vodných tokov potoka, ale vo „voľnej krajine“, t.z. mimo súvislejších lesných porastov. Týka sa to predovšetkým potoka Rieka a jeho prítoku Zálažného potoka po opustení lesa, drobných vodných tokov situovaných v riešenom katastri severovýchodne od kóty Sv. Anna 816. a drobného toku Modrinek. Biotopovo drevinové porasty tokov sa zaraďujú k horským jelšovým lužným lesom - prioritnému biotopu európskeho významu.

Pôvodný typ poľnohospodárskej krajiny, vyznačujúci sa hustou sieťou poľnohospodárskych terás (medzí) východne od zastavaného územia obce Vyšné Ružbachy v severojužnom páse medzi lokalitou Lenk na severe a katastrálnou hranicou s Nižnými Ružbachami historicky zanikol a nahradil ho súvislý pás nelesnej drevinovej vegetácie, ktorý možno považovať v súčasnej dobe za iniciačný porast lesného charakteru.

Lúčne spoločenstvá (trvalé trávne porasty) tvoria pasienkovo-kosné lúky a v katastrálnom území obce v poľnohospodárskej krajine sú dominantné–trvalé trávne porasty zaberajú 405 ha (22,6 % rozlohy katastra, v porovnaní orná pôda zaberá 206 ha, t.z. 11,5 % rozlohy katastra).

Fauna a chránené druhy živočíchov.

Zoogeografické členenie. Podľa regionálneho členenia fauny Slovenska (Čepelák, 1980) riešené územie je zaradené do provincie Karpaty, oblasti Západné Karpaty, vonkajšieho obvodu, beskydského okrsku východného.

Podľa zoogeografického členenia terestrického biocyklu (Jedlička – Kalivodová, Atlas krajiny SR, 2002) riešené územie je začlenené do provincie listnatých lesov, do podkarpatského úseku.

V rámci limnického biocyklu (Hensel – Krno, Atlas krajiny SR, 2002) je riešené územie začlenené do Atlantickkej provincie, do Popradského okresu.

Fauna.

Poznámka: Výraznými písmenami sú označené druhy európskeho významu, podčiarknuté sú druhy národného významu; obe skupiny zároveň označujú chránené druhy.

Živočíchy trvalo i dočasne (sezónne) žijúce v riešenom území môžeme v hrubých rysoch rozdeliť podľa toho, aké prírodné, prípadne poloprírodné alebo človekom pozmenené a vytvorené prostredie obsadzujú, medzi druhy lesné, stepné, prechodového typu, vodné a pri vode žijúce a urbánne.

Cicavce: Z významných druhov v lesnom prostredí (vrátane ekotónového pásma) sa z cicavcov evidujú jež východoeurópsky (*Erinaceus concolor*), piskor obyčajný a malý (*Sorex araneus*, *Sorex minutus*), veverica stromová (*Sciurus vulgaris*), plch lesný (*Dryomys nitedula*), plch sivý (*Glis glis*), píšik lieskový (*Muscardinus avellanarius*), vlk dravý (*Canis lupus*) – pohybuje sa v širšom geografickom priestore, líška hrdzavá (*Vulpes vulpes*), medveď hnedý (*Ursus arctos*) – zriedkavo, pohybuje sa v širšom geografickom priestore, hranostaj čiernochvostý (*Mustela erminea*), kuna lesná (*Martes martes*), kuna skalná (*Martes foina*), mačka divá (*Felis sylvestris*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), diviak lesný (*Sus scropha*), jeleň lesný karpatský (*Cervus elaphus*), srnec lesný (*Capreolus capreolus*).

Vtáky: Lesy, ale aj poľnohospodárska krajina a vodné toky v katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy sú bohaté na vtácie druhy. Eviduje sa tu množstvo druhov, ktoré tu hniezdia, prípadne je tu často alebo ojedinele registrovaná ich prítomnosť, viazaná na lesy, rozptýlenú drevinovú zeleň, sprievodnú vegetáciu vodných tokov, mokrade a step (trvalé trávne porasty a polia).

Poznámka: V prehľade nie sú uvádzané všetky druhy, výraznými písmenami sú označené druhy európskeho významu. Všetky voľne žijúce druhy vtákov sú na Slovensku chránené.

V lesných a lúčno-lesných spoločenstvách riešeného územia sú registrované druhy: **Jariabok hôrny** (*Tetrastes bonasia*), **hlucháň hôrny** (*Tetra ourogallus*), **tetrov hôľniak** (*Tetra otetrix*), **tesár čierny** (*Dryocopus martius*), **ďateľ veľký** (*Dendrocopos major*), **ďateľ malý** (*Dendrocopos minor*), **žlna sivá** (*Picus canus*), **včelár lesný** (*Pernisa pavorus*), **jastrab krahulec** (*Accipiter nisus*), **jastrab veľký** (*Accipiter gentilis*), **myšiak lesný** (*Buteo buteo*), **myšiak severský** (*Buteo lagopus*) - počas sezónnej zimnej migrácie, **orol krikľavý** (*Aquila pomarina*), **orol skalný** (*Aquila chrysaetos*) na loviskách v lúčnych ekosystémoch, **výr skalný** (*Bubo bubo*), **sova obyčajná** (*Strix aluco*), **sojka obyčajná** (*Garrulus glandarius*), **orešnica perlavá** (*Nucifraga caryocatactes*), tiež množstvo druhov spevavcov – **sýkorka uhliarka** (*Parus sater*), **sýkorka chochlatá** (*Parus cristatus*), **sýkorka bieloľica** (*Parus major*), **penica čiernohlavá** (*Sylvia atricapilla*), **králik ohnivohlavý** (*Regulus ignicapillus*), **kôrovník dlhoprstý** (*Certhia familiaris*) a i.

V stepných spoločenstvách sú registrované druhy: **Prepelica poľná** (*Coturnix coturnix*), **jarabica poľná** (*Perdix perdix*), **chriaštel poľný** (*Crex crex*), **viacero** druhov spevavcov, z významných druhov napr. **přhľaviar čiernohlavý** (*Saxicola torquata*), **strakoš červenochrbtý** (*Lanius collurio*), **škovránok poľný** (*Alauda arvensis*) a i.

V miestnej kultúrnej stepi (predovšetkým v podhorských lúčnych spoločenstvách majú svoje loviská dravce, žijúce a hniezdiace v lesných spoločenstvách Spišskej Magury a Pienin v širšom geografickom priestore – **orol krikľavý** (*Aquila pomarina*), **myšiak lesný** (*Buteo buteo*), **včelár lesný** (*Pernisa pavorus*), k ním sa v zimných mesiacoch pridružuje **myšiak severský** (*Buteo lagopus*) prilietavajúci sezónne zo severských krajín Európy. Ako lovisko kultúrnu step využívajú príležitostne aj iné druhy avifauny, napr. **lelek lesný** (*Caprimulgus europaeus*), **výr skalný** (*Bubo bubo*), **bocian čierny** (*Ciconia nigra*), zalietavajúce nad kultúrnu step z priľahlých lesov (v širšom geografickom ponímaní).

V prostredí vodných tokov sú registrované druhy: **kačica divá** (*Anas platyrhynchos*), veľmi zriedkavo **rybárik riečny** (*Alcedo atthis*), v okrajových častiach **chriaštel poľný** (*Crex crex*) – aj na menej vlhkých lúkach a tiež druhy, viažuce sa spôsobom života takmer výlučne na sprievodnú vegetáciu tokov – **trásokost horský** (*Motacilla cinerea*), **vodnár potočný** (*Cinclus cinclus*).

Významné z hľadiska obsadzovania ník a novovytvorených hniezdnych príležitostí sú druhy urbánne, svojim spôsobom života naviazané na viac alebo menej urbanizované prostredie (vrabec domový – *Passer domesticus*, žltokost domový – *Phoenicurus phoenicurus*, **belorítka domová** – *Delichon urbica*, zriedkavejšie **lastovička domová** – *Hirundo rustica*), potravnú bázu nachádzajú aj v poľnohospodárskej krajine.

Z **plazov** sa v prostredí vlhkejších a chladnejších biotopov vrátane riedkych presvetlených lesov a lesných enkláv lúčneho charakteru vyskytuje **jašterica živorodá** (*Lacerta vivipara*), v kultúrnej stepi sa vyskytujú **jašterica krátkohlavá** (*Lacerta agilis*), **slepúch lámový** (*Anolis fragilis*), **užovka obojková** (*Natrix natrix*), **užovka hladká** (*Coronella austriaca*) – zriedkavo, z obojživelníkov najmä v prostredí tečúcich, resp. stojatých vôd a v prostredí prameňov a prameňov salamandra škvrnitá (*Salamandra atra*), **kunka žltobruchá** (*Bombina orientalis*), **ropucha bradavičnatá** (*Bufo bufo*), **skokan hnedý** (*Rana temporaria*), **skokan rapotavý** (*Rana ridibunda*) – všetky vymenované druhy žiab sa zdržujú aj v lesoch v hrabanke počas hibernácie.

V ekotónovom pásme lesov a mozaikovito aj na existujúcich presvetlených a teplejších plochách v lesoch a v ekotónových pásmach sa vyskytuje **vretenica severná** (*Vipera berus*).

V zozname absentujú „nižšie“ druhy živočíchov z dôvodu malej preskúmanosti územia, resp. veľmi úzkej odbornej špecifikácie. Vzhľadom k pomerne pestrej mozaike rôznych biotopov a stanovišť sa predpokladá primerané bohatstvo druhov hmyzu, pavúkovcov, mäkkýšov a iných skupín, ktoré zvyšujú kvalitu i kvantitu biodiverzity. Mnohé z nich sú druhy európskeho významu.

V riešenom území sa môže vyskytovať (podľa prameňa – Lisický, M., 1991: Mollusca Slovenska, SAV Bratislava) cca 50 druhov z 38 rodov terestrických (suchozemských) mäkkýšov.

Z pozoruhodných druhov motýľov sa ešte stále môže vyskytovať **jasoň červenoooký** (*Parnassius apollo*), u ktorého je zaznamenaný trend vymiznutia.

Biotopy národného a európskeho významu. V riešenom území je registrovaných viacero biotopov európskeho, resp. národného významu, ktoré zaradujeme k biotopom lesným, travinnobylinným a k biotopom lužných lesov.

Lesy.

Súčasná charakteristika lesov v druhovom zložení je (až na výnimky) veľmi podobná potenciálnej prirodzenej vegetácii.

Súčasný lesy dominantne na severe katastra, v menšej miere v JZ časti prezentuje európsky významný biotop **LS5.1, 9130 Bukové a jedľovobukové kvetnaté lesy** s druhovým zložením, v ktorom dominujú jedľa biela (*Abies alba*), buk lesný (*Fagus sylvatica*) vrátane viacerých charakteristických druhov krovínovej a bylinnej etáže. Uvedený biotop sa takmer súvislo nachádza medzi Veterným vrchom 1112, lokalitou Zálažné (pramenisko

Záložného potoka) a Ružbašskými kúpeľmi, tiež medzi Suchým vrchom 879 a východne položenou kótou 922 ku katastrálnej hranici s obcou Kamienka.

Rozlohou druhý v poradí je európsky významný biotop **Ls5.2, 9110 Kyslomilné bukové lesy** s druhovým zložením, v ktorom dominujú buk lesný (*Fagus sylvatica*), jedľa biela (*Abies alba*), smrek obyčajný (*Picea abies*) a iné krovinové a bylinné druhy, charakteristické pre tento biotop.

Východne od kóty Groň 1039 k lokalite Barvinková sa vyskytuje enkláva lesných porastov európsky významného biotopu **Ls4, 9180* Lipovo-javorové sutinové lesy**. Okrem jedle bielej a buka lesného sa v prostredí biotopu vyskytujú javor horský (*Acer pseudoplatanus*), javor mliečny (*Acer platanoides*), hrab (*Carpinus betulus*), lipa malolistá (*Tilia cordata*) a i.

Spríevodná vegetácia vodných tokov. K špecifickým lesným biotopom (v poľnohospodárskej krajine riešeného katastra, zasahujú aj do lesov) sa zaraďuje aj spríevodná vegetácia vodných tokov (brehové porasty), v riešenom území biotop európskeho významu **Ls1.4, 91E0* Horské jelšové lužné lesy** – z hľadiska významu prioritný biotop. V katastri obce Vyšné Ružbachy sa tento biotop vyskytuje prakticky pri všetkých – i malých – vodných tokoch, predovšetkým však ako pobrežná vegetácia. Biotop charakterizujú porasty jelše sivej (*Alnus incana*) s prímiesou smreka na brehoch horských tokov v chladných údoliach. V bylinnom podraze sa uplatňujú nitrofilné a hygrofilné druhy. Biotop je zastúpený v horskom stupni až do výšky 1200 m.

Lúčne spoločenstvá (trvalé trávne porasty) tvoria pasienkovo-kosné lúky a v katastrálnom území obce sú po lesných biotopoch druhé dominantné. Biotopovo patria k viacerým biotopom národného i európskeho významu.

Z biotopov národného významu k nim patria **Lk3Mezofilné pasienky a spásané lúky** (vyskytujú sa na plochách obhospodarovateľných najmä pasienkmi, ale aj častejším hnojením, plochy sú na hlbších pôdach dobre zásobených aj spodnou vodou), **Lk6 Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí** (jedno až dvojkosné vlhké lúky na podmáčaných alúviách vodných tokov, v okolí svahových a podsvahových pramenísk, porasty majú veľmi premenlivé druhové zloženie, patria k najrozšírenejšiemu typu vlhkých lúk v rámci Slovenska. V riešenom území sa vyskytujú predovšetkým v prameniskových oblastiach Rieky a Záložného potoka, **Kr9 Vrbové kroviny na zaplavovaných brehoch vôd** (môžu sa vyskytovať na brehoch vodných tokov, sú dobre podmáčané, pravidelne ovplyvňované prúdiacou a povrchovou vodou. V riešenom území sa vyskytujú nie súvislo v úsekoch medzi obcami Vyšné a Nižné Ružbachy, ale aj severnejšie po opustení úzkych riečísk potoka Rieka, sú na ústupe v súvislosti s antropogénnou činnosťou väčšieho rozsahu).

Z biotopov európskeho významu sa v riešenom území vyskytujú **LK2 Horské kosné lúky** (často hnojené jedno až dvojkosné hospodárske lúky v horských oblastiach s prevahou stredne vysokých tráv a širokolistých bylín na pôdach mierne kyslých až kyslých, aj plytších a kamenistých, v riešenom území sa vyskytujú v severnej časti katastra), **Lk5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach** (kvetnaté vysokobylinné lúky s prevahou širokolistých bylín na celoročne vlhkých až mokrych stanovištiach, tiež v alúviách vodných tokov a na svahových prameniskách, porasty často majú mozaikovitý charakter), **Tr1 Suchomilné trávinnobylinné a krovinové porasty na vápnom substráte** (tvoria ich trávinnobylinné spoločenstvá, v ktorých dominujú teplomilné, xerothermné a mezofilné druhy bylín, priestor medzi ich trsmi vypĺňajú poliehavé kríčky a polokríčky. V riešenom území sa vyskytujú v enkláve ružbašského mezozoika a na travertínoch, napr. na travertínovej terase pod „Bielym domom“ alebo v prostredí bývalého lomu na travertín a plochy „sochárskeho sympózia“).

Iné typy biotopov. Na svahu nad Záložným potokom pred vtokom vytekajúcej vody z Ružbašského krátera (v lokalite nazvanej „Vodopád“) je na svahu vo forme svahového prúdu vytvorená lokalita penovca so spríevodnou vegetáciou charakteristickou pre penovcové prameniská (aj keď sa nejedná o pramenisko). Lokalitu dotuje voda z „krátera“. Vo vrchnej časti penovcového svahu je prirodzene vytvorené malé jazierko, takisto na úpätí. Podľa povahy ukladania penovca je možné predpokladať, že v jeho prostredí je vytvorený špecifický biotop **Pr3 Penovcového prameniska**. Biotop reprezentuje maloplošne rozšírené spoločenstvo rastlín vápencových pramenísk s alkalickou a chladnou vodou bohatou na kyslík a kationy vápnika.

Poznámka: Zaužívané pomenovanie lokality „Vodopád“ nevystihuje skutočnosť; pomenovanie tohto prírodného javu je v rozpore s definíciou vodopádu ako takého, v skutočnosti sa jedná o ukladanie penovca vo forme „svahového prúdu“.

Je potrebné poznamenať, že v dvoch lokalitách lúčnych biotopov, dislokovaných na severnej hranici katastrálneho územia obce Vyšné Ružbachy v kontakte s k.ú. Strážany a k.ú. Kamienka sú vymedzené tzv. trvalé monitorovacie lokality, na ktorých je sledovaný biotop európskeho významu. Výsledky monitoringu sú pravidelne posielané v rámci tzv. reportingu do príslušného orgánu Európskej komisie do Bruselu.

Významné migračné biokoridory živočíchov. Riešeným katastrom prechádza viacero migračných biokoridorov, ktoré možno označiť za významné a ktoré v podstate spájajú viaceré orografické celky – Spišskú Maguru – Levočské vrchy a umožňujú tým migráciu rôznych živočíšnych druhov a výmenu genetických informácií v rámci migrujúceho druhu.

Migračné biokoridory živočíchov často kopírujú vyčlenené biokoridory v územnom systéme ekologickej stability (ÚSES) – nadregionálne, regionálne a lokálne (miestne).

Riešeným územím prechádza v generálnom smere sever – juh nadregionálny biokoridor (s úsekom Levočské vrchy), spájajúci zo širšieho geografického hľadiska nadregionálne biocentrá Košickej kotliny, resp. Slovenského krasu s nadregionálnymi biocentrami Braniska, Levočských vrchov (Tichý potok, Ihla - Čierna hora), Ľubovnianskej vrchoviny.

Nadregionálny biokoridor, resp. prvky územného systému ekologickej stability regionálnej úrovne, nadväzujúce na nadregionálny biokoridor prechádzajúci riešeným územím využíva ako migračnú trasu pre migráciu, resp. pre výmenu genetických informácií viacero skupín živočíchov, predovšetkým cicavce a vtáky (rozsah a intenzita migrácie samozrejme závisí od mobility druhov, teritoriálneho správania, spôsobu tolerovania rôznych stanovištných podmienok, vzťahov k špecifickým životným podmienkam a pod.).

Druhovú zloženie migrácie vtákov, súvisiace predovšetkým s Chráneným vtáčím územím Levočské vrchy (ale aj so susednými orografickými celkami) je zrejme (pozri kap. C.II. 6 a kap. C.II. 8). Z cicavcov nadregionálny biokoridor, resp. prvky regionálneho ÚSES, ktoré sú v riešenom katastrálnom území v úzkom vzťahu s nadregionálnym biokoridorom, využívajú predovšetkým vlk dravý (*Canis lupus*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), mačka divá (*Felis sylvestris*) a kopytníky – jeleň lesný karpatský (*Cervus elaphus*) a srnec lesný (*Capreolus capreolus*).

Z hľadiska migrácie vodných živočíchov, resp. naviazaných na vodu ako tečúce médium významným migračným biokoridorom (z hľadiska riešeného územia) prevodné živočíchy, pre cicavce a niektoré druhy vtákov bytostne naviazaných na vodný tok a sprievodnú vegetáciu toku (cicavce, vtáky, ryby, raky), ale aj na úzko naviazané druhy z nižších skupín živočíchov (hmyz, mäkkýše, obojživelníky) sú predovšetkým lokálne biokoridory potoka Rieka a Zálažného potoka, vrátane prítokov.

Špecifickou skupinou živočíchov z hľadiska vzťahu k migrácii a špecifickému prostrediu, sú živočíchy naviazané výlučne na vodné prostredie – ryby a raky. Migrujú v obmedzení tokov obyčajne za účelom odovzdávania genetických informácií v čase rozmnožovania, resp. neresenia.

Iné migračné trasy. Z hľadiska vzťahov k územnému plánu podstatné sú migračné trasy živočíchov, ktoré riešené územie mimo obdobia ťahov využívajú k relatívne krátkym migráciám v súvislosti s vyhľadávaním potravy, potravinnej bázy a v súvislosti s pudom rozmnožovania.

Niektoré druhy pri krátkych a príležitostných migráciách (najmä za potravou) využívajú aj, alebo len poľnohospodársky typ krajiny s možnými úkrytmi (srnec lesný, diviak lesný, mačka divá a vydra riečna – v koridoroch brehových porastov, líška hrdzavá a i.). Medzi takéto refúgiá patria enklávy s rozptýlenou drevinovou vegetáciou, blízkosť sprievodnej vegetácie vodných tokov – teda biokoridory v ponímaní územného systému ekologickej stability, vrátane lúčnych ekosystémov; rozhodujúce sú úniková vzdialenosť od sídla, aktuálne ľudské aktivity a potravná ponuka krajiny.

7. Krajina – štruktúra, typ, scenéria, stabilita, ochrana, ekologická stabilita

Krajinu riešeného územia je potrebné hodnotiť nie izolovane, ale v širšom geografickom kontexte relatívne blízkeho okolia. Obývaná a poľnohospodársky využívaná časť katastra obce Vyšné Ružbachy a lesná časť katastra ležia v krajine, ktorej základy vytvorili rôznorodé abiokomplexy a ktoré dodali krajine súčasnú tvárnosť, je samozrejme aj výsledkom antropogénnych vplyvov v historickej línii po súčasnosť.

Geologická stavba v rozhodujúcej miere predurčuje aj morfológické a morfometrické pomery v riešenom území.

Z hľadiska morfológicko-morfometrických typov reliéfu riešené územie patrí k nižším hornatinám silno členitým.

V základnej morfoštruktúre – vrásovo-blokovej fatransko-tatranskej morfoštruktúre patrí riešené územie do kategórie „hraste a klinovité hraste centrálnokarpatských flyšových pohorí“.

Zo základných typov erózo-denudačného reliéfu v severnej a severovýchodnej časti katastra vystupujú vrchovinový až hornatinový reliéf.

Z vybraných tvarov reliéfu krajina riešeného územia disponuje tzv. „štruktúrnym chrbtom bez výraznej asymetrie“ (v severnej časti katastra) a „travertínovou kopou“ (prevažne v areáli kúpeľov).

Súčasná krajinná štruktúra je daná charakterom historického osídlenia, historickým a súčasným spôsobom využívania krajiny a charakterom reliéfu (pozri vyššie); v krajine katastra obce Vyšné Ružbachy sa súvislejšie lesné komplexy vyskytujú v severnej, resp. severovýchodnej časti riešeného katastra medzi severnou hranicou riešeného katastra (chrbát s dominujúcim Veterným vrchom 1112, kótou 1084 po lokalitu Olenec) a južným vymedzením lesného komplexu v línii Veľká Kyčera 966, Ružbašské kúpele, južné svahy kóty Kukura 808 a lokalitou Uboč). Lesnému komplexu dominujú vrchy – Veterný vrch 1112 v severozápadnom cípe, Groň 1039, Suchá hora 879 a Kukura 808.

Pod južným vymedzením vyššie uvedeného leso-lúčneho komplexu je situované sídlo (vrátane kúpeľného areálu) a krajina poľnohospodárskeho typu, ktorú pretína cestná komunikácia, spájajúca obce Vyšné Ružbachy a Nižné Ružbachy.

Do juhozápadného cípu riešeného katastra zasahujú výbežky lesných porastov Sv. Anny 816, situovanej v susednom katastri obce Podolíneec.

Východne od obce Vyšné Ružbachy, resp. východne od potoka Rieka sa v generálnom severojužnom smere v lokalitách Pod pasienkami, Lenk a západne od kóty Modrinek 696 tiahne už súvislý pás drevín (väčšinou krovitého vzrastu), ktorý je výsledkom zanechania tradičného poľnohospodárstva. Z historického hľadiska bol tento priestor vyplnený husto položenými poľnohospodárskymi terasami (medzami porastenými krovitou vegetáciou) za účelom ochrany ornej pôdy (políček). V súčasnosti možno súvislý pás drevín považovať za tzv. iniciálne štádium lesa na poľnohospodárskej pôde (nejedná sa o lesný fond).

Štruktúru krajiny dopĺňa sieť vodných tokov; dve hydrologické osi krajiny tvoria potok Rieka a Zálažný potok, na ich sútoku je situovaná obec. Pramenisko potoka Rieka v severnej časti katastra je rozvetveného typu (tzv. vejárovitého). Ďalšie drobné vodné toky sú sústredené v JZ cípe riešeného katastra, v JV cípe odvodňuje krajinu drobný vodný tok Modrinek.

Všetky vodné toky v krajine riešeného katastra disponujú pobrežnou vegetáciou (brehovými porastmi), ktoré sú v plnej miere vyvinuté po opustení lesolúčneho komplexu. V lesnom komplexe je pobrežná vegetácia silno ovplyvnená lesnými porastmi, resp. druhmi.

Súčasťou štruktúry krajiny sú v lesnom komplexe udržiavané lúčne ekosystémy, situované na severnej hranici katastra, pod severnou hranicou katastra v lokalite prameniska potoka Rieka, v lokalite Zálažné, východnej od kóty Groň 1039, nad Suchou horou 879 a okolo kóty Kukura 808.

Súčasťou krajinej štruktúry je prirodzene tiež sídlo, kúpeľný areál, kúpeľný park a niektoré technicko-prírodné antropogénne prvky - záhrady, dopravné cestné komunikácie a účelové cesty a tiež nadzemné elektrické vedenia. K technickým krajinným prvkom patrí lyžiarsky areál s vlekmí a tiež vybudovaná vodná nádrž, slúžiaca predovšetkým na účel zasnežovania lyžiarskych svahov.

Scenéria. Obec je z hľadiska krajinej scenérie situovaná v relatívne málo narušenom prírodnom a malebnom prostredí. Krajinu katastra je možné považovať za segment, kde sa pomerne v dobrom stave zachovala historická štruktúra krajiny.

Najstabilnejšími a najvýznamnejšími krajinnými prvkami sú lesné spoločenstvá, kosné lúky a pasienky a sieť vodných tokov so sprievodnou pobrežnou vegetáciou; tie jedinečne vnemovo pôsobia v kontraste s typom poľnohospodárskej krajiny.

Ekologická stabilita. Podľa prvkov súčasnej krajinej štruktúry celé katastrálne územie obce Vyšné Ružbachy sa nachádza v priestore ekologicky stabilnom.

Zo širšieho geografického hľadiska sa riešený kataster (okrem sídla a nadväzujúcej infraštruktúry) vrátane areálu kúpeľov nachádza v území s veľkým zastúpením ekostabilizačných prvkov.

V rámci klasifikácie ekologickej stability krajiny riešený kataster možno zaradiť medzi 3. až 2. stupeň klasifikácie, t.j. do priestoru so stredne vysokou ekologickou stabilitou krajiny, resp. do priestoru s vysokou ekologickou stabilitou.

Poznámka: 2. stupeň predstavuje územie s malou až strednou antropickou záťažou, s krajinnými prvkami s poloprirodzenou a prírode blízkou vegetáciou, s veľkou biodiverzitou.

3. stupeň predstavuje územie s rôznou antropickou záťažou, s krajinnými prvkami s poloprirodzenou a prírode blízkou vegetáciou, so stredne veľkou biodiverzitou.

Zdroj: Atlas krajiny Slovenskej republiky, 2002.

Koeficient ekologickej stability pre katastrálne územie obce Vyšné Ružbachy dosahuje hodnotu 3,9 (z päťstupňovej stupnice). Táto hodnota koeficientu vyjadruje, že riešené územie má vysokú úroveň ekologickej stability.

8. Chránené územia a ochranné pásma podľa osobitných predpisov (napr. chránené územia národnej siete, chránené územia sústavy NATURA 2000, chránené vodohospodárske oblasti), územný systém ekologickej stability.

Chránené územia národnej siete. V katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy nie sú aktuálne zriadené chránené územia národnej siete, ani do riešeného katastra zo susediacich katastrov nezasahujú.

Do roku 1997 existoval v zozname chránených území v kategórii „prírodná pamiatka“ (predtým „chránený prírodný výtvor“) Kráter – travertínové jazierko, vyhlásený Nariadením predsedníctva SNR č. 5 zo 16. januára 1967 o zriadení Pieninského národného parku. Chránený objekt predstavoval (tak ako v súčasnosti) vymodelované travertínové jazierko o priemere 20 m, ktoré je najväčším travertínovým jazierkom svojho druhu na Slovensku. Podľa vtedy dostupných údajov hĺbka vody dosahovala 2 – 3 m, viazalo sa na žriedla teplých sádrovcových kyseliek Spišskej Magury, vystupujúcich na zlome, ktorý vymedzuje ružbašské mezozoické „okno“.

Podľa „Zoznamu MŽP SR maloplošných chránených území, zrušených v rokoch 1993 – 2022, bola zrušená ochrana chráneného územia „Kráter“ (starší názov „Travertínové jazierko Kráter“) v pôsobnosti organizácie ochrany prírody (ŠOP SR, Správa PIENAP) o rozlohe 0,0284 ha v najvyššom, piatom stupni ochrany (podľa zákona o ochrane prírody). Ochrana prírodnej pamiatky bola zrušená k 1. marcu 1997 nariadením vlády SR č. 47/1997 Zb.

Dôvod zrušenia v tabuľke MŽP SR nie je uvedený.

Poznámka: V roku 2022 bol kráter čistený, dočasné odčerpanie vody odhalilo (odhadom) jeho hĺbku až do 4 – 5 m.

V súvislosti s katastrálnym územím obce Vyšné Ružbachy je potrebné uviesť, že jeho severná hranica je zároveň súčasťou hranice ochranného pásma Pieninského národného parku.

Chránené územia sústavy Natura 2000. Chránené územie európskej siete Natura 2000, t.z. územie európskeho významu alebo chránené vtáčie územie nie je v katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy zriadené, ani do katastrálneho územia nezasahuje.

Chránené územia podľa osobitných predpisov. Riešené katastrálne územie obce nie je súčasťou vodohospodársky chráneného územia.

V oficiálnom zozname vodárenských tokov a vodohospodársky významných tokov (vyhl. 211/2005 Z.z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov) nie je vedený nijaký tok, pretekajúci katastrálnym územím obce Vyšné Ružbachy.

Zdroj: Vyhláška MŽP SR 211/2005 Z.z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov (Zbierka zákonov č. 93/2005, s.1906).

V katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy sa nachádza chránené ložiskové územie a dobývací priestor Vyšné Ružbachy, určené na zabezpečenie ochrany a dobývania výhradného ložiska travertínu (na celkovej ploche 7,34 ha).

Prieskumné územia určené, ani staré banské diela nie sú evidované.

Územný systém ekologickej stability. Podľa prvkov súčasnej krajiny štruktúry celé katastrálne územie obce Vyšné Ružbachy sa nachádza v priestore ekologicky stabilnom.

Zo širšieho geografického hľadiska sa riešený kataster (okrem sídla a nadväzujúcej infraštruktúry) vrátane areálu kúpeľov nachádza v území s veľkým zastúpením ekostabilizačných prvkov.

Návrh Územného plánu obce Vyšné Ružbachy vrátane prvkov územného systému ekologickej stability vychádza zo skutočnosti, že Územný plán Prešovského samosprávneho kraja bol schválený 26. augusta 2019 Zastupiteľstvom PSK uznesením č. 268/2019 a jeho záväzná časť bola vydaná všeobecno-záväzným nariadením č. 77/2019, ktoré bolo schválené Zastupiteľstvom PSK uznesením č. 269/2019 z 26. augusta 2019, s účinnosťou od 6. októbra 2019.

Prvky nadregionálneho a regionálneho ÚSES:

Prvky nadregionálneho ÚSES. Riešeným územím (podľa ÚSES, zakomponovanom v Územnom pláne Prešovského samosprávneho kraja 2019) prechádza v riešenom území v generálnom smere juh – sever **nadregionálny biokoridor (NRBk) SL 60**, spájajúci zo širšieho geografického hľadiska nadregionálne biocentrá Košickej kotliny, resp. Slovenského krasu s nadregionálnymi biocentrami Braniska, Levočských vrchov (Tichý potok, Ihla - Čierna hora), Ľubovnianskej vrchoviny.

V katastrálnom území Vyšné Ružbachy začína lesnatými a lesno-lúčnymi časťami katastra v úseku od línie medzi Suchou horou 879 a Kukurou 808 a prechádza smerom na juh na Sv. Annu 816, ďalej na lesno-lúčne priestory východne od obce Lomnička smerom na Levočské vrchy.

Regionálne prvky ÚSES. Podľa ÚSES, zakompovaného v Územnom pláne PSK (2019) sú v katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy vymedzené viaceré prvky ÚSES na regionálnej úrovni:

Regionálny biokoridor (RBk) prepájajúci regionálne biocentrum (RBc) SL 14 Olenec (situovaný v severnej časti katastra obce Lacková) s regionálnym biocentrom (RBc) SL 13 Suchá hora 879 a zároveň s tu začínajúcim nadregionálnym biokoridorom SL 60, uvedenom vyššie v odseku Prvky nadregionálneho ÚSES.

NRBk SL 60 sa v juhozápadnej časti riešeného katastra prekrýva s regionálnym biokoridorom (RBk) SL 74, ktorý mimo riešeného katastra prepája lesno-lúčny komplex biocentra regionálneho významu (RBc) SL 15 Sv. Anna 816 s kótou Čuba 872 (oba komplexy sú súčasťou katastra obce Podolíneč). Komplex Sv. Anny však zároveň prechádza severnými výbežkami do JZ cípu katastra Vyšné Ružbachy, tam sa prepája s lokálnym biokoridorom (LBk) Mláky (pozri nižšie odsek Lokálne prvky ÚSES).

Vodný tok Rieka je v územnom systéme ekologickej stability vymedzený ako biokoridor regionálneho významu (RBk) SL 73.

K regionálnym prvkom ÚSES sa priraduje **regionálne biocentrum (RBc) SL 9 Pramenisko Zálažného potoka** v severozápadnom cípe riešeného katastrálneho územia a **Regionálne biocentrum (RBc) SL 13 – Suchá hora**.

Prvky lokálneho (miestneho) ÚSES. Pre územné plánovanie katastrálneho územia má význam predovšetkým aj vyčlenenie, identifikácia a akceptovanie prvkov ÚSES miestnej úrovne. Prvky miestnej úrovne plnia tiež funkcie biocentier a biokoridorov, ale zároveň aj funkciu interakčnú, umožňujúcu prepojenia medzi prvkami ÚSES vyššej hierarchickej úrovne (regionálnymi a nadregionálnymi).

V tejto súvislosti v katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy návrh strategického dokumentu Územný plán obce Vyšné Ružbachy navrhuje akceptáciu nasledujúcich prvkov miestneho územného systému ekologickej stability (návrh vychádza z reálnych podmienok a existencie prírodných realít v území):

Lokálny biokoridor (LBk)potok Rieka v obci a pod obcou – hydricko-terestrický, v krajine predstavuje hydrologickú osu riešeného územia v sídle a v poľnohospodárskej krajine spolu so sprievodnou vegetáciou (poznámka: úsek potoka Rieka nad obcou po pramenisko toku je vyčlenený ako regionálny biokoridor).

Lokálny biokoridor (LBk) Zálažný potok – hydricko-terestrický, v krajine predstavuje vodný tok v celej svojej dĺžke po sútok s potokom Rieka, vrátane sprievodnej vegetácie toku(brehových porastov).

Lokálny biokoridor (LBk) Modrinek – Lisce – terestrický, vedie po východnom okraji zastavaného územia obce, resp. východne od potoka Rieka južným smerom. Predstavuje severojužný pás zarastený drevinami v šírke cca 500 m v časti katastra, ktorá pôvodne prevažne zahŕňala enklávy s husto položenými poľnohospodárskymi terasami (medzami), tradične porastenými krovinami. Biokoridor je významný predovšetkým z hľadiska prítomnosti chránených druhov avifauny.

Lokálny biokoridor (LBk) Mláky- zahŕňa rôznorodé ekosystémy, celok prepája komplex kóty Sv. Anna 816 (RBc), pretínajúc tok Rieky pod obcou s LBk Modrinek. Rôznorodosť ekosystémov je daná prítomnosťou výbežkov lesných porastov komplexu Sv. Anny, drobných vodných tokov so sprievodnou pobrežnou vegetáciou a mokraďami v lokalite Mláky pred vtokom už spoločného vodného toku do Rieky pod obcou.

Lokálne biocentrum (LBc) Kúpeľný park – zahŕňa do určitej miery pozmenené kontaktné lesné porasty, účelovo vysadenú zeleň, sprievodnú vegetáciu kontaktného úseku Zálažného potoka, prírodnú zeleň naviazanú na travertínový geologický podklad v priestore medzi Zálažným potokom – kúpaliskom liečebného domu Strandt a Ružbašským kráterom. Z toho hľadiska je čiastočne aj výsledkom antropického pôsobenia, čo je v areáli kúpeľov pochopiteľné.

Sumarizácia reálnych i navrhovaných prvkov ÚSES v riešenom území:

- Nadregionálny biokoridor (NRBk) SL 60
- Regionálny biokoridor (RBk) Olenec – Suchá hora
- Regionálny biokoridor (RBk) Rieka SL 73
- Regionálne biocentrum (RBc) SL 9 – pramenisko Zálažného potoka
- Regionálne biocentrum (RBc) SL 13 – Suchá hora
- Lokálny biokoridor (LBk) potok Rieka v obci a pod obcou
- Lokálny biokoridor (LBk) Zálažný potok
- Lokálny biokoridor (LBk) Modrinek – Lisce
- Lokálny biokoridor (LBk) Mláky
- Lokálne biocentrum (LBc) Kúpeľný park

9. Obyvateľstvo – demografické údaje sídla, aktivity (poľnohospodárstvo, priemysel, lesné hospodárstvo, služby, rekreácia a cestovný ruch), infraštruktúra (doprava, produktovody, telekomunikácie, odpady a nakladanie s odpadmi)

Demografické údaje. Obec Vyšné Ružbachy je stredne veľká vidiecka kúpeľná obec s počtom 1416 obyvateľov k 31. decembru 2021 (evidencia Štatistického úradu SR). Počet obyvateľov obce dlhodobo mierne rastie.

V roku 1991 mala obec Vyšné Ružbachy 1104 obyvateľov, v roku 2001 1271 obyvateľov, v roku 2011 už 1392, v roku 2019 1424, v roku 2020 1450 obyvateľov. V roku 2030 je predpoklad nárastu na 1550 obyvateľov, v cieľovom roku 2040 až 1700 obyvateľov.

Občianska vybavenosť. Obec Vyšné Ružbachy je stredne veľké vidiecke sídlo s osobitnou kúpeľnou a rekreačnou funkciou. Z hľadiska tohto špecifika má obec vybudovanú základnú občiansku vybavenosť, vďaka osobitným funkciám aj niektoré špecifické druhy služieb. Ďalšie zariadenia, predovšetkým vyššej občianskej vybavenosti, sú zriadené v susediacom meste Podolíne a okresnom meste Stará Ľubovňa.

Prevádzky občianskej vybavenosti sú rozmiestnené vo všetkých častiach obce, na jej území môžeme reálne rozlíšiť tri zóny s vyššou koncentráciou týchto zariadení: V centre obytnej časti obce je umiestnená prevažná časť prevádzok základnej občianskej vybavenosti pre trvale bývajúcich obyvateľov obce; v kúpeľnom areáli sú sústredené liečebné domy a vybavenosť pre návštevníkov kúpeľov; v lyžiarskom areáli sú osobitné sezónne zariadenia pre jeho návštevníkov.

Zariadenia voľného cestovného ruchu sú rozmiestnené v rámci celého zastavaného územia obce s výnimkou hospodárskeho dvora.

Výchova a školstvo. Obec Vyšné Ružbachy disponuje jednou materskou školou s dvoma triedami s kapacitou 60 žiakov, umiestnená je v centre obce v samostatnom objekte. Objekt je priestorovo i stavebno-technicky vyhovujúci.

V obci je plnoorganizovaná základná škola s kapacitou 225 žiakov. Stavebnotechnický stav budovy ZŠ, nachádzajúcej sa na južnom okraji obce, je dobrý, objekt je zmodernizovaný a zateplený. Škola má dostatočnú kapacitnú rezervu značne prevyšujúcu súčasné využitie.

Kultúra a osвета

Súčasťou areálu obecného úradu sú aj priestory pôvodného kina, ktoré sa využívajú na rôzne kultúrne podujatia. Na tento účel slúži aj nádvorie obecného úradu s vybudovanou krytou tribúnou.

V bývalom travertínovom lome juhozápadne od obce je situovaný špecifický areál na organizovanie sochárskych sympózií, v rámci ktorého vznikla galéria sôch v exteriéri. Niekoľko sôch je umiestnených aj v kúpeľnom areáli a pri odbočke z cesty III. triedy ku kameňolomu. Areál sympózia je voľne prístupný bez stálej prevádzky pre návštevníkov. Je v ňom vybudovaný menší amfiteáter pre kultúrno-spoločenské akcie.

Telovýchova a šport

Miestne futbalové ihrisko je vybudované pred vstupom do kúpeľného areálu, nemá však dostatočné zázemie pre hráčov ani divákov. Ihrisko využíva miestny futbalový klub FK Slovan Vyšné Ružbachy. V obci sa tiež nachádza multifunkčné ihrisko s umelým povrchom. Počas zimných mesiacov je v obci vytvorené klzisko/hokejové ihrisko, v lete fitpark.

Základná škola je vybavená telocvičňou. Ďalšie športové ihriská, prevažne tenisové kurty, sú súčasťou areálov zariadení cestovného ruchu (penziónov), kúpeľov a rekreačných zariadení. Súčasťou kúpeľného areálu je letné kúpalisko, súčasťou penziónu San André menší krytý bazén.

Na severnom okraji obce na svahoch vrchu Kukura je vybudovaný lyžiarsky areál Ski Park Vyšné Ružbachy. Jeho súčasťou sú 4 vleky, požičovňa a ski-servis, bufet a lyžiarska škola. K areálu patria dva penzióny s ubytovaním (30+32 lôžok), bazénom, fitnes a tenisovou halou.

Zjazdovky majú umelé osvetlenie a zasnežovanie.

Zdravotná starostlivosť. V obci Vyšné Ružbachy nie je stála lekárska ordinácia. Zdravotnú starostlivosť priamo v obci poskytujú praktický lekár pre deti a dorast a zubný lekár 1x týždenne, praktický lekár pre dospelých 1x za dva týždne. Na tento účel slúžia priestory v budove Obecného úradu.

Kúpele Vyšné Ružbachy sú zdravotníckym zariadením, ponúkajúcim liečebné, rekondičné, relaxačné a wellness pobyty. Liečebné pobyty sú na indikácie onkologických ochorení, chorôb obehového ústrojenstva a tráviaceho ústrojenstva, chorôb z porúch látkovej výmeny a žliaz s vnútornou sekréciou, netuberkulózných chorôb dýchacích ciest, duševných chorôb, ženských chorôb a chorôb z povolania.

Sociálna starostlivosť. V obci je zriadené jedno zariadenie sociálnej starostlivosti – zariadenie sociálnych služieb pre seniorov „Senior residence“ v objekte bývalého rekreačného strediska Vagonár, s kapacitou 60 miest.

Maloobchod. Vo Vyšných Ružbachoch je dostupná len základná sieť maloobchodných predajní. V prevádzke sú dve predajne potravín, dve predajne suvenírov a jedna predajňa športových potrieb a kvetinárstvo. Tieto prevádzky sú prevažne vo vyhovujúcich objektoch.

Verejné stravovanie.

V obci Vyšné Ružbachy sú tri reštaurácie, tri penzióny s reštauračnou časťou, jeden hostinec, bar, jeden sezónny bufet v lyžiarskom stredisku a jeden pri kúpalisku

Aktivita.

Hlavnými funkciami sídla sú funkcie obytná a kúpeľná, doplnkovou obslužná výrobná, rozvojovou funkciou funkcia rekreačná a športová.

Nevýrobné služby. V obci pôsobí viacero malých podnikateľov, poskytujú nevýrobné služby – kaderníctvo, opravárenské služby, inštalatérske práce, počítačové a ekonomické služby, autoservis, pneuservis, sprostredkovateľské služby, autodopravu, realitné činnosti, lekárske a veterinárne činnosti.

Najrozšírenejšie je poskytovanie ubytovania (minimálne 10 penziónov, 1 hotel v prevádzke a 2 mimo prevádzku, turistická ubytovňa, rozšírené je aj ubytovanie na súkromí).

V obci Vyšné Ružbachy je jeden cintorín s domom smútku a dostatočnou kapacitnou rezervou, rímskokatolícky kostol a fara.

Výrobné služby. V obci pôsobí viacero malých podnikateľov, poskytujúcich výrobné služby, najmä stavebné, stolárske a zámočnícke práce, kamenárstvo, práce v lesnom hospodárstve, pestovanie poľnohospodárskych plodín, obrábanie kovov, výrobu odevov a pod.

Výrobná funkcia je vo Vyšných Ružbachoch len doplnkovou funkciou. Hospodárska základňa obce je založená na zariadeniach z I., II. aj III. sektoru ekonomiky, pričom najviac pracovných miest je v III. sektore – zariadeniach obchodu a služieb.

Primárny sektor je zastúpený poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom. Väčšinu poľnohospodárskej pôdy obhospodaruje AGROVITA Vyšné Ružbachy, ktorá sa venuje prevažne živočíšnej výrobe. Väčšina poľnohospodárskej pôdy v katastri je premenená na trvalé trávne porasty. V obci je hospodársky dvor PD umiestnený severovýchodne od obce nad lokalitou Na brodku. Časť hospodárskeho dvora už neslúži poľnohospodárskej výrobe a je využívaná drobnými podnikateľmi na malé výrobné a skladové prevádzky nepoľnohospodárskeho zamerania.

Lesy sa nachádzajú v severnej a južnej časti katastra. Čiastočne sú to štátne lesy, čiastočne súkromné a urbárske, hospodárenie v nich je ovplyvnené ich polohou v ochrannom pásme vodných zdrojov a prírodných liečivých zdrojov. V obci sa lesnému hospodárstvu venuje urbárske spoločenstvo a niekoľko živnostníkov, nemajú vybudované žiadne hospodárske dvory alebo areály.

Druhý (výrobný) sektor zastupuje niekoľko drobných podnikateľov v oblasti odevnej výroby, strojárstva a spracovania dreva.

Pôvodný hospodársky dvor PD, dnes sčasti využívaný ako miestny podnikateľský areál, nemá z hľadiska polohy v obci a dopravného prístupu vhodné predpoklady pre rozvoj nepoľnohospodárskych výrobných činností alebo skladovania.

Správa, riadenie a spoločenské organizácie. Obecný úrad sídli v centre obce, k dispozícii má hospodársky areál pri požiarnej zbrojnici, kde je priestor pre zberný dvor. Prevádzka pošty je v budove nákupného strediska. V obci pôsobí niekoľko občianskych združení a Futbalový klub FK Slovan.

Rekreácia a cestovný ruch. Prírodné podmienky v katastri obce predurčujú rozvoj kúpeľníctva, rekreácie a turistiky. Najväčšou prírodnou atraktivitou sú minerálne a termálne pramene, ktoré sa stali prírodným iniciátorom vzniku kúpeľov – kúpele existujú od roku 1595.

Kúpele majú zdravotnícku aj rekreačnú časť - poskytujú služby na základe zdravotnej indikácie, aj rekreačné, rekondičné a wellness pobyty. Druhou prírodnou danosťou je atraktívne horké prostredie s lesmi a pomerne vhodnými podmienkami pre turistiku a zimné

športy, čo využíva miestne lyžiarske stredisko SKI PARK Vyšné Ružbachy.

V blízkosti obce vznikli aj dve chatové osady Kukura a Kyčera. Vďaka tomu je obec významným strediskom cestovného ruchu medzinárodného významu, strediskom kúpeľníctva, letnej aj zimnej rekreácie. Kúpeľníctvo, rekreácia a cestovný ruch sú najvýznamnejším ekonomickým odvetvím v obci.

Obec Vyšné Ružbachy bola vyhlásená za kúpeľné miesto medzinárodného významu v rámci štatútu kúpeľného miesta schváleného uznesením vlády SR č. 694/96 z 15. októbra 1996 v znení jeho zmeny, schválenej uznesením vlády SR č. 456/1999. Tento štatút stanovuje aj rozsah vnútorného kúpeľného územia (VKÚ).

Priamo v obci Vyšné Ružbachy je pomerne veľký počet zariadení cestovného ruchu – od hotela cez rekreačné penzióny a ubytovanie na súkromí. Pre cestovný ruch samotná obec ponúka aj pohostinské služby. Sú tu aj kultúrne a historické pamiatky vrátane osobitej galérie sôch pod holým nebom v areáli sochárskeho sympózia, kúpeľnom parku aj iných častiach obce.

Na území obce sa nachádza lyžiarske stredisko Skipark Vyšné Ružbachy na svahoch vrchu Kukura s celkovým prevýšením 184 metrov. Lyžiarska sezóna sa začína v decembri a trvá do marca. Celková dĺžka zjazdoviek je 3,3 km a z nich je 2,8 km umelo zasnežovaných. V areáli sa nachádza 7 vlekov s celkovou prepravnou kapacitou 3735 osôb za hodinu, vrátane detského vleku.

Rekreačné možnosti na území obce dopĺňa sieť existujúcich cyklistických trás. Vyšné Ružbachy sú súčasťou Oblastnej organizácie cestovného ruchu Severný Spiš - Pieniny, ktorá môže podporiť a koordinovať aktivity pre rozvoj cestovného ruchu v celom záujmovom území obce aj širšom okolí.

Infraštruktúra:

Doprava.

Cestná doprava. Vyšné Ružbachy sú obcou ležiacou na okraji údolia rieky Poprad, ktorým vedie dopravný koridor medzinárodného významu, ktorého súčasťou je cesta I. triedy a železničná trať.

Cesta I. triedy č. 77 vedúca cez susednú obec Nižné Ružbachy je v dotknutom úseku Podolíne - Nižné Ružbachy - Hniezdne z hľadiska technických parametrov a intenzity dopravy nevyhovujúca.

Obec Vyšné Ružbachy je na nadsadenú cestnú sieť (cestu I/77) napojená cestou III. triedy č. 3124 Nižné Ružbachy - Vyšné Ružbachy, ktorá je jedinou prístupovou cestou do obce. Cesta končí na hlavnom rázcestí v obci pri futbalovom ihrisku. Je dopravne málo zaťaženou komunikáciou.

Cesta III. triedy vedúca územím obce tvorí nadsadený cestný systém riešeného územia.

Základom komunikačnej siete na území obce sú hlavné miestne cesty vedúce z križovatky pri futbalovom ihrisku cez centrum obce do lyžiarskeho areálu, okolo futbalového ihriska ku fare a Vagonáru do chatovej osady Kukura a cesta vedúca na Horbek s pokračovaním do Zálažnej doliny. Tieto cesty tvoria základný komunikačný systém (ZÁKOS) obce. Ostatné miestne a účelové komunikácie sa pripájajú na ZÁKOS a spolu zabezpečujú dopravnú obsluhu zástavby obce.

Statická doprava. V obci sú viaceré verejné parkoviská, a to prevažne parkovacie plochy pri objektoch občianskej vybavenosti, rekreačných a športových zariadeniach. Parkovacie plochy sú vybudované aj v lokalitách bytových domoch a vo vstupných areáloch do kúpeľov, ktoré sú zónou s obmedzenou dopravou.

Hromadná verejná doprava. Verejná cestná osobná doprava v obci je zabezpečená autobusovou dopravou a taxislužbou.

Autobusová doprava je zabezpečovaná regionálnymi aj diaľkovými autobusovými linkami.

Zo susedných sídiel má priame autobusové spojenie len so susednou obcou Nižné Ružbachy

a Podolíne. Do obce zachádzajú aj niektoré diaľkové autobusové linky. Na trasách pravidelnej verejnej osobnej dopravy sú v obci dvojice obojstranných zastávok. Nie všetky zastávky majú vybudované zastávkové niky a prístrešky.

Pešie komunikácie a plochy. V obci sú vybudované jednostranné chodníky pozdĺž časti prieťahu cesty III. triedy a miestnych ciest. Časť miestnych komunikácií funguje ako združený komunikačný priestor bez samostatných chodníkov, táto dopravná situácia však nie je regulovaná dopravným značením. V obci je aj niekoľko nespevnených peších chodníkov s mlatovým povrchom.

V katastri obce je vyznačených niekoľko turistických trás. Pre návštevníkov kúpeľov je v priľahlom území vyznačených niekoľko prechádzkových okruhov.

Účelové cesty. Poľnohospodárske a lesné cesty nadväzujú na cestu III. triedy a miestne cesty mimo zastavané územie obce. Okrem základného dopravného účelu majú mať využitie aj pre rekreáciu a rekreačný šport – cyklistiku, turistiku a v zime bežecké lyžovanie.

Cyklistická doprava.

K dlhodobejšie sa rozvíjajúcemu druhu turistiky v tomto regióne patrí aj cykloturistika, o čom svedčia už existujúce cyklotrasy v riešenom území. Tieto cyklotrasy prepájajú regióny Spiš a Pieniny a tým Zamagurie a Podtatranskú oblasť.

Pre cyklistickú dopravu sú v obci a jej katastri vyznačené viaceré cykloturistické trasy. Pre cyklo dopravu sú využívané aj ďalšie miestne cesty, poľné a lesné účelové cesty, najmä tie, ktoré sú spevnené. Hlavnou prístupovou cyklistickou trasou do obce je účelová cesta vedúca z Nižných Ružbách do Vyšných Ružbách východne od potoka Rieka.

Železničná doprava. Najbližšia železničná trať a zastávka je v susednej obci Nižné Ružbachy na železničnej trati č. 185 Poprad - Plaveč.

Zásobovanie elektrickou energiou. Obec Vyšné Ružbachy je zásobovaná el. energiou 22kV vzdušným vedením č. 496 a VN linkou č. 220, napojeného z ES 110/22 kV St. Ľubovňa.

Nízkonapäťové vedenie v obci je riešené vzdušnými vedeniami a NN káblovým podzemným vedením. NN vedenia sú napájané z deviatich distribučných trafostaníc vo vlastníctve VSD a z ôsmich ostatných trafostaníc. Celkový inštalovaný výkon distribučných trafostaníc pre obyvateľstvo v obci je 6840 kVA.

Distribučná sieť NN z trafostaníc je z časti pôvodná a z časti zrekonštruovaná. Podperné body sú prevažne betónové a časť z nich je umiestnená v predzáhradkách rodinných domov. Prípojky k domom sú najčastejšie vzdušné zo závesných káblov alebo zemných káblov. Distribučná sieť NN v obci je vo vyhovujúcom stave, jej väčšia časť bola zrekonštruovaná.

Vonkajšie osvetlenie je zrealizované výbojkovými svietidlami, osadenými na podperných bodoch distribučnej siete NN. Ovládanie osvetlenia je súmrakovými spínačmi.

Naposledy v roku 2014 bolo v obci evidovaných 544 maloodberateľov v kategórii obyvateľstvo s celkovou ročnou spotrebou elektriny 1 105 945 kWh, 70 maloodberateľov v kategórii podnikateľa s celkovou ročnou spotrebou elektriny 867 588 kWh, a šiestich veľkoodberateľov v kategórii podnikateľ s celkovou ročnou spotrebou elektriny 1 401 883 kWh. Stav siete je v súčasnosti vyhovujúci a pri súčasnom odbere pracuje spoľahlivo.

Poznámka: Podrobnejšie informácie sú uvedené v sprievodnej správe k návrhu územného plánu.

Spoje a telekomunikačné zariadenia. Obec Vyšné Ružbachy je na telekomunikačnú sieť napojená optickým káblom z ústredne Stará Ľubovňa, na ktorý sú napojené rozvody v obci a účastnícke rozvádzače. Telefónne rozvody sú vedené prevažne optickým káblom v zemi, vzduchom len v niektorých bočných komunikáciách. Prípojky sú od účastníckych rozvádzačov. Väčšina objektov má pevné telekomunikačné prípojky zriadené pre pripojenie na internetovú sieť, mnohé telefónne stanice boli zrušené a nahradené mobilnou sieťou.

V katastri obce sú umiestnené dva telekomunikačné stožiare na kótach Kukura a Modrinek.

Obecný rozhlas: Rozvod rozhlasu je zrealizovaný závesným káblom, ktorý je ukotvený na podperných bodoch NN distribučnej siete. Po určitých vzdialenostiach sú na týchto podperných bodoch osadené reproduktory. Rozvody obecného rozhlasu ako aj reproduktory sú pod distribučnou sieťou NN a pod rozvodmi vonkajšieho osvetlenia.

Ovládanie obecného rozhlasu je z rozhlasovej ústredne, ktorá je v budove Obecného úradu.

Príjem TV signálu je zabezpečený pomocou televíznych antén, satelitných parabol a prostredníctvom internetovej siete. V obci je vybudovaný káblový televízny rozvod s centrálou v budove obecného úradu.

Poznámka: Podrobnejšie informácie sú uvedené v sprievodnej správe k návrhu územného plánu.

Zásobovanie plynom. Obec Vyšné Ružbachy je zásobovaná zemným plynom z nadradenej sústavy VTL plynovodu Poprad – Stará Ľubovňa. Plynovodná sieť v podstate pokrýva celé kompaktné obývané aj rekreačné územie obce. Plynové distribučné rozvody sú umiestnené v krajniciach ciest alebo chodníkoch.

Zásobovanie teplom. V obci Vyšné Ružbachy nie je v prevádzke nijaký systém centrálného zásobovania teplom, zásobovanie teplom je riešené individuálne pre každý objekt. Podľa posledného sčítania z r. 2021 je spôsob využívania palív na vykurovanie bytov v poradí - plyn, elektrina, pevné palivo a iný spôsob vykurovania. Časť bytov, ktoré sú vykurované zemným plynom, sú dokurované palivom (prevažne drevom).

Objekty občianskej vybavenosti sú vykurované zemným plynom.

Odpady a nakladanie s odpadmi. Celková suma odpadov vyprodukovaná obyvateľstvom Vyšných Ružbách nie je známa. V súčasnosti rodinné domy a zariadenia občianskej vybavenosti sú vybavené 110 l zbernými nádobami na odpad.

Obec má zabezpečený separovaný zber odpadu - sú vybudované stanovišťa zberných nádob na separovaný odpad a je zriadený zberný dvor.

10. Kultúrne a historické pamiatky a pozoruhodnosti, archeologické náleziská. Obec Vyšné Ružbachy je historické sídlo (prvá písomná zmienka z roku 1329), čo sa prejavuje aj existenciou historických pamiatok v obci, ktoré sú základnými hmotnými kultúrnymi pamiatkami obce.

V riešenom území sa nachádzajú evidované národné kultúrne pamiatky a evidované archeologické lokality.

V Ústrednom zozname pamiatkového fondu, v registri nehnuteľných pamiatok, sú v obci Vyšné Ružbachy evidované objekty: Kostol-č.1017/1- r.k. farský kostol Obetovania pána, z druhej pol. 17 storočia, barokový s klasicistickým upraveným hl. priečelím; Kasíno 53; Liečebný dom č.4017/1 - postavený v roku 1923, v roku 2005-kompletne prestavaný, dnes

využívaný ako hotel Strand, chodbový solitér, č.parc.941; Dom kúpeľný - č.4018/1- postavený v 20.rokoch 20.st., s prevládajúcim secesným štýlom, zrubový, murovaný, č.p. 854; Dom kúpeľný - č.4019/1- postavený okolo roku 1920, v prevládajúcom secesnom štýle, zrubový, murovaný, č.p. 927; Dom kúpeľný - č.4020/1, postavený okolo roku 1920 v prevládajúcom secesnom štýle, zrubový, murovaný, č.p. 850; Dom kúpeľný - č.4021/1, postavený okolo roku 1920 v prevládajúcom secesnom štýle, zrubový, murovaný, č.p. 851; Dom kúpeľný - č.4022/1, postavený okolo roku 1920 v prevládajúcom secesnom štýle, zrubový, murovaný, č.p. 852; Kúpalisko termálne - č.4024/1,- postavené v 20. rokoch 20. st., č.p. 943/1/2; Areál plastík- č.11 075/1- areál medzinárodných sochárskych sympózií konaných v rozmedzí rokov 1964-1990, parc. č. 2434/2; 2435/1/2; 2435/9; 2435/11; 2455; 2592/2; Dom kúpeľný-č.12021/1, zrubový, murovaný, parc. č. 928; Altánok-č.12022/1, kameň, drevo -parc. č. 934.

Krajský pamiatkový úrad Prešov určil na základe evidovaných archeologických lokalít územie s evidovanými a predpokladanými archeologickými nálezmi: Historické centrum obce - územie s evidovanými archeologickými nálezmi (1.písomná zmienka o obci z roku 1329); kúpele – odtlačky rastlín v travertíne; dom smútku č.p. 96/4 na južnom okraji obce – odtlačky rastlín v travertíne, nálezy novovekej keramiky; travertínový lom – nálezy štiepanej kamennej industrie zo st. doby kamennej;.

Ojedinelé a bližšie nelokalizované nálezy: Lokalita Horbek – sladkovodné ulitníky v travertíne; poloha Modrinek – nálezy pravekej kamennej industrie a novovekej keramiky.

Z hľadiska rozvoja obce je potrebné národné kultúrne pamiatky a archeologické náleziská

zachovať a chrániť v súlade so všeobecným záujmom a princípmi pamiatkovej ochrany, zakotvenými v zákone č.49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov.

Okrem objektov zapísaných v Ústrednom zozname pamiatkového fondu si môže obec v zmysle § 14 zákona č.49/2002 o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov zaviesť evidenciu pamätihodností obce. Do zoznamu návrh územného plánu obce Vyšné Ružbachy do pamätihodností obce odporúča schváliť: Božie muky v lokalite Horbek; kaplnku za obcou pri ceste na PD Agrovita; liatinový kríž - americký - pri areáli PD Agrovita; kríž Slivenský, pri horárni, nad kúpeľmi; Selepov kríž pri starej ceste za obcou do Nižných Ružbách; kaplnka pri vstupe do Vyšných Ružbách; kalvária; krefty-pivnice na zemiaky pri jazierku Kráter s krížom a lavičkami; Dom smútku - autor Ing.arch.Goč, cintorín; kaplnka na cintoríne; Orlovňa - kultúrno-spoločenský objekt; pramenité jazierko Kráter s travertínovou kopou.

11. Paleontologické náleziská a významné geologické lokality

V riešenom území sa paleontologické náleziská, resp. výskyt sladkovodných mäkkýšov a odtlačkov rastlinných orgánov (predovšetkým listov drevín) vyskytujú v prostredí travertínov. Nie sú bližšie, resp. lokálne identifikované, pretože výskyt skamenelín, resp. odtlačkov je v travertínoch všeobecný jav.

K významným geologickým lokalitám v prostredí mezozoika a kvartéru (travertínové sedimenty) Vyšných Ružbách možno jednoznačne priradiť prirodzené vývery minerálnych vôd (nie vrty), tzv. Ružbašský kráter, svahové sedimenty iniciačného štádia vzniku travertínov -penovcov v lokalite „Vodopád“ (pomenovanie odporujúce definícii vodopádu), travertínové „útesy“ pod objektom Biely dom a dobývací priestor na travertín v kameňolome, ktorý v súčasnosti slúži ako prírodné sympóziium prediela umelcov – sôch z miestneho travertínu.

12. Iné zdroje znečistenia (hlukové pomery, vibrácie, žiarenie)

Z iných zdrojov znečistenia hluk v obci a jej katastri pochádza prevažne z prevádzky motorových vozidiel na cestných komunikáciách a z prevádzky poľnohospodárskych strojov. Vzhľadom k intenzite dopravy, ktorá je na cestných miestnych komunikáciách a komunikácii Vyšné Ružbachy – Nižné Ružbachy relatívne malá, v riešenom území sú hlukové pomery podlimitné.

Zdroj možných vibrácií sa v riešenom území nevyskytuje.

Z hľadiska regionalizácie radónového rizika radónové riziko z geologického podložia je v riešenom katastri nízke. Časť územia obce spadá do zóny stredného radónového rizika, vyznačené je v grafickej časti návrhu územného plánu.

Stredné radónové riziko môže negatívne ovplyvniť možnosti ďalšieho využitia územia. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MZ SR č. 528/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na obmedzenie ožiarovania z prírodného žiarenia.

13. Zhodnotenie súčasných environmentálnych problémov

Do katastrálneho územia obce Vyšné Ružbachy nezasahuje nijaká zaťažená oblasť vyčlenená v zmysle environmentálnej regionalizácie SR z roku 1997 a jej aktualizácii v rokoch 2002 a 2005.

Súčasná najdôležitejšie environmentálne problémy obce je možné prezentovať nasledovne:

- Nedostatočná protipovodňová ochrana, hrozba povodňových záplav prívalovými vodami, nedostatočná miera účinných súčasných vodozádržných opatrení.
- Potreba ďalších obytných zón vzhľadom ku progresívnej demografickej krivke a k aktuálnym požiadavkám vo vzťahu k aktuálnym svahovým deformáciám v zastavanom území obce.

III. Hodnotenie predpokladaných vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie vrátane zdravia a odhad ich významnosti (predpokladané vplyvy priame, nepriame, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, dočasné, dlhodobé a trvalé) podľa stupňa územnoplánovacej dokumentácie

1. Vplyvy na obyvateľstvo – počet obyvateľov dotknutých vplyvmi navrhovanej činnosti v dotknutých obciach, zdravotné riziká, sociálne a ekonomické dôsledky a súvislosti, narušenie pohody a kvality života, prijateľnosť činností pre dotknuté obce, iné vplyvy

Údaje o počte obyvateľov dotknutých navrhovaným územným plánom s predpokladaným demografickým vývojom do roku 2040 sú uvedené v časti C, kap. II, podkapitole 9.

Návrh územného plánu je koncipovaný tak, aby vznikli podmienky pre stabilizáciu obyvateľstva (demografická skladba je progresívna, mierne stúpajúca).

Hlavnými funkciami sídla sú funkcie obytná a kúpeľná, doplnkovou obslužná výrobná, rozvojovou funkciou funkcia rekreačná a športová. Na základe uvedených skutočností v územnom pláne je potrebné vytvoriť predpoklady aj pre pokrytie potrieb rozvoja bývania prejavujúceho sa aj rastom počtu obyvateľov, založenom na prirodzenom prírastku aj na migrácii do sídla. Týmto základnými predpokladmi sú vymedzenie dostatku plôch pre bytovú výstavbu, rozvoj občianskej a technickej infraštruktúry obce a opatrenia na skvalitnenie životného prostredia.

Návrhy územného plánu k obytnej funkcii obce.

K hlavným rozvojovým funkciám sídla patrí aj funkcia obytná. Návrh územného plánu vychádza z predpokladaného vývoja počtu obyvateľov a bytov: v roku 2020 bolo obývaných 415 bytov s obložnosťou 3,5 ubytovaných, v roku 2030 je predpoklad 470 bytov s obložnosťou 3,3 a v cieľovom roku 2040 530 bytov s obložnosťou 3,2.

Podľa výsledkov sčítania sa v obci v roku 2021 nachádzalo spolu 337 rodinných domov a 7 bytových domov, v ktorých bolo 160 bytov. Vyše 20 rodinných domov je neobývaných, ďalšie byty sú využívané na rekreačné účely a prenájom. Ročne je v obci vydaných približne 5 stavebných povolení na obytné budovy.

Predpokladaná potreba výstavby bytov: Predpoklad vývoja počtu obyvateľov a nadväzne potreba výstavby bytov môžu byť zmenené väčšou investíciou do oblasti zamestnanosti alebo bytovej výstavby v obci alebo blízkom okolí. Tiež je možné, že časť pôvodne trvalo obývaných bytov a domov sa zmení na rekreačné bývanie alebo iné využitie objektov (cestovný ruch, občianska vybavenosť). Už dnes rekreačným spôsobom užívané domy a byty skresľujú skutočný počet a tým aj reálnu obložnosť bytov v obci.

Obec bude rozvoj bytovej výstavby riešiť najmä prostredníctvom výstavby rodinných domov vo vybraných lokalitách. Výstavba bytov sa sústreďí na nové lokality na okrajoch zastavaného územia obce. Najviac bytov má podľa návrhu územného plánu pribudnúť v juhozápadnej časti územia v lokalite Horbek medzi areálom kúpeľov a bývalým kameňolomom, slúžiacim ako vonkajšia expozícia sochárskeho sympózia. Ďalšie väčšie lokality pre výstavbu rodinných domov sú medzi severozápadnou časťou obce a kúpeľným areálom v lokalitách Vagonár a Pod Červenou horou. Na severovýchodnom okraji obce sa bude obytná zástavba rozvíjať v lokalitách Zellard a Na Brodku. Menšou lokalitou výstavby rodinných domov bude okolie účelovej cesty vedúcej z Vyšných do Nižných Ružbách v lokalite Roveň.

Okrem bytovej výstavby na nových plochách bude sa v obci rozvíjať nutná prestavba chátrajúcich a nevyhovujúcich objektov (35 objektov). Mnoho ďalších starších objektov je nevyhovujúcich dispozične a veľkosťou bytov. Rekonštruovať je potrebné aj mnohé objekty pôvodnej historickej časti obce pri zachovaní a rozvíjaní pôvodnej formy radovej zástavby. Tieto domy budú prestavované väčšinou na ich pôvodných pozemkoch, možné je ich združovanie, len výnimočne sa počíta s náhradou na novej ploche, a to v prípade celkovej premeny na objekt občianskej vybavenosti alebo cestovného ruchu.

Návrhy územného plánu v občianskej vybavenosti. Vzhľadom na predpokladaný mierny nárast počtu obyvateľov sa v návrhovom období javí potreba dostavby len niektorých zariadení základnej občianskej vybavenosti. Na základe porovnania so stavom v roku 2019 je v obci potrebné doplniť tieto zariadenia: Školské stredisko záujmovej činnosti (ZUŠ 100 miest) 6 tried; klub dôchodcov s jedálňou 40 miest; zariadenie opatrovateľskej služby pre 30 klientov; ihriská pre deti a mládež 4x400 m² upraveného pozemku; atletickú dráhu 100 m s 800 m² upraveného pozemku; výdajňu liekov so 100 m² úžitkovej plochy; supermarket s plochou 1000 m²; turistické informačné centrum s plochou 40 m².

V základnej škole sa navrhuje s dôrazom na potrebu rozšíriť školskú knižnicu, pre vylepšenie podmienok na telesnú výchovu doplniť krátku atletickú dráhu a využívať blízke fitness-centrum v prebudovanej bývalej kotolni. Rozšíriť kapacitu pre mimoškolskú výchovu je možné rozširovaním školského klubu alebo samostatnej základnej umeleckej školy.

Futbalový areál je potrebné dobudovať o kvalitnejšie zázemie (šatne, sociálne zariadenia, administratívne priestory) a tribúnu pre divákov.

Výdajňu liekov je vhodné umiestniť v blízkosti lekárskeho ambulancií, ktoré sú v areáli obecného úradu.

Existujúci domov dôchodcov je potrebné doplniť o klub dôchodcov so stravovaním pre mobilných seniorov a opatrovateľskú službu pre menej mobilných seniorov, ktorí majú v obci vlastné bývanie.

Pre podporu rozvoja cestovného ruchu je potrebné vytvoriť informačné centrum, naviac s úlohou organizácie propagačných kultúrnych a športových podujatí.

V obci územný plán navrhuje rozvíjať vybavenostné centrum obce v priestore od nákupného strediska a obecného úradu po predajňu potravín Pod Lažňou a rozvojom špecializovanej obchodnej siete a zariadení služieb na ulici od vedúcej z centra obce do kúpeľného areálu ku reštaurácii Kamenný dvor, pričom je tu potrebné rozvíjať aj zariadenia pre návštevníkov obce a kúpeľov (predaj miestnych a regionálnych výrobkov, stravovacie zariadenia s regionálnymi špecialitami a pod.).

V centre obce je priestor na usporiadanie lokálnych trhov, jarmokov a spoločenských akcií, na čo je vhodný aj dvor obecného úradu. Na vytvorenie nových zariadení občianskej vybavenosti je možné prestavať existujúce objekty alebo ich časti (najmä na prízemí) alebo nové priestory ku nim pristavať.

Celé centrum obce a ulica vedúca z neho ku kúpeľom by sa mali rozvíjať ako polyfunkčná zóna bývania a občianskej vybavenosti. Malé prevádzky môžu byť rozmiestnené na území obce aj mimo jej centra. Týmto spôsobom môžu v nasledujúcom období vzniknúť na území obce aj ďalšie prevádzky.

Návrhy územného plánu v doprave. Cesta III/3124 vedúca do obce z Nižných Ružbách je dopravne málo zaťažou komunikáciou. V cieľovom roku 2040 bude mať dostatočnú kapacitu za podmienky jej dostatočnej údržby (aj v roku 2050).

V základnom komunikačnom systéme sa ďalšou významnou cestou stane cesta vedúca na Horbek od cintorína.

Ulica vedúca z centra obce k Ružbašskému kráteru má mať charakter „upokojenej“ komunikácie s prevahou nemotoristickej dopravy, prípadne obytnej ulice.

Súčasťou rozvoja dopravného systému v obci Vyšné Ružbachy musí byť dobudovanie potrebných parkovísk pri jestvujúcich, prípadne výstavba nových parkovísk. Potreba vybudovania parkovísk je akútna pri vstupe do kúpeľov pri „švajčiarskych domčekoch“ a v lyžiarskom areáli. Samostatné parkovacie plochy musia byť vybudované aj v podnikateľských zónach.

Návrhy územného plánu k zásobovaniu energiami. Zabezpečenie novo navrhovaných odberov v zastavanom území obce návrh územného plánu predpokladá z existujúcich trafostaníc, ktoré budú podľa potreby rekonštruované na požadovaný výkon v novo navrhovaných lokalitách, prípadne aj novými distribučnými

trafostanicami. Pri rekonštrukciách VN a NN rozvodov je potrebné realizovať ich formou káblov uložených v zemi.

Pre novú zástavbu budú potrebné aj úpravy v nízkonapäťových rozvádzačoch jestvujúcich trafostaníc. Nová zástavba bude napájaná z NN rozvádzačov trafostaníc úložnými káblami vo výkopoch.

V územnom pláne obce sa v návrhovom období uvažuje s výstavbou cca 115 bytov, prevažne v rodinných domoch, s rekonštrukciou a dostavbou zariadení občianskej vybavenosti, dobudovaním rekreačných zariadení aj výrobného a skladového areálu. Sprievodná správa k návrhu územného plánu v rámci návrhov na čerpanie elektrickej energie udáva prehľad pre stanovenie spotrebiteľských skupín, predpokladané podielové zaťaženie pre občiansku a technickú vybavenosť druhov zariadení.

V súčasnej dobe obec je plynofikovaná, miestne domácnosti používajú na vykurovanie prevažne zemný plyn, čiastočne aj palivové drevo. V územnom pláne sa ale počíta v návrhovom roku s čiastočným využívaním elektrickej energie aj na vykurovanie.

Zásobovanie plynom: Zástavba v obci Vyšné Ružbachy bude naďalej zásobovaná teplom prevažne z vlastných kotolní jednotlivých objektov, ktoré sú väčšinou plynofikované. Zemný plyn slúži aj na varenie a prípravu teplej úžitkovej vody. V novej výstavbe budú ako zdroje tepla využívané aj nové technológie a obnoviteľné zdroje energie, ako tepelné čerpadlá, biomasa alebo fotovoltaika. Spotreba zemného plynu v pôvodných objektoch sa zníži zateplovaním.

Bytový fond bude zásobovaný zemným plynom naftovým pre účely vykurovania, prípravy teplej úžitkovej vody a prípravu jedál. Pri výpočte potreby obyvateľstva treba uvažovať s dosiahnutím 85-90 % plynifikácie.

Návrhy územného plánu k hospodáreniu s vodami. Pre zásobovanie riešeného územia pitnou vodou je potrebné zabezpečiť vodárenský zdroj s výdatnosťou 15,75 l za sekundu. Vyšné Ružbachy budú naďalej zásobované z miestnych vodárenských zdrojov – prameňov Kýčera a Beatrix, ktoré majú výdatnosť 19,6 l/s, t.z. dostatočnú výdatnosť pre návrhové obdobie. Tieto vodné zdroje je možné využiť aj pre zásobovanie susedných obcí Nižné Ružbachy a Lackovce.

Zástavba v odľahlých samostatných lokalitách – v chatových osadách bude vodou zásobovaná zo samostatných vodných zdrojov (studní). Používanie úžitkovej vody z individuálnych zdrojov (studní) môže znížiť celkovú potrebu vody v celom riešenom území.

Akumulácia vody vo vodojemoch pre I. aj II. aj III. až V. tlakové pásmo v obci Vyšné Ružbachy je zabezpečená v existujúcich vodojemoch. Podľa zhodnotenia majú existujúce vodojemy celkovo dostatočnú kapacitu pre celú zásobovanú oblasť, nedostatočná je akumulácia pre chatovú oblasť Kukura, kde je potrebné zdvojnásobiť kapacitu vodojemu.

Skutočnú potrebu posilňovania zdrojov a zvyšovania akumulácie bude posudzovať prevádzkovateľ vodovodnej sústavy podľa reálneho vývoja potreby vody v zásobovanom území. V súčasnosti je skutočný odber nižší ako výpočtové hodnoty uvedené vo vyhláške MŽP SR č. 684/2006 Z.z.

Splaškové vody z obce budú naďalej odvádzané verejnou kanalizáciou do čistiarnie odpadových vôd v Nižných Ružbachoch. Splašková kanalizácia bude dobudovaná vo všetkých existujúcich aj navrhovaných častiach zastavaného územia obce.

Chatové osady v odľahlých samostatných lokalitách budú vybavené samostatnými domovými čistiarňami odpadových vôd alebo nepriepustnými žumpami so zabezpečeným vývozom splaškových vôd na likvidáciu do ČOV.

Dažďové vody v novobudovaných lokalitách budú odvádzané samostatnou dažďovou kanalizáciou alebo otvorenými priekopami do blízkych vodných tokov so zabezpečením zachytávania plávajúcich látok u vôd z povrchového odtoku pred ich vypustením do povrchových vôd a pri vypúšťaní vôd z povrchového odtoku do povrchových vôd s obsahom znečisťujúcich látok aj vybudovaním zariadení na zachytávanie znečisťujúcich látok (§ 36 ods. 17 zákona č. 364/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov). Bližšie požiadavky na vypúšťanie vôd z povrchového odtoku stanovuje § 9 Nariadenia vlády SR č. 269/2010 Z.z.

Potrubia splaškovej kanalizačnej siete navrhuje územný plán v zmysle STN 736701 navýšiť na dvojnásobok maximálneho prietoku splaškových vôd.

Stoková sieť bude napojená na existujúce kanalizačné zberače, odvádzajúce odpadové vody z obce Vyšné Ružbachy. Trasa navrhovaných potrubí stokovej siete je vedená prevažne verejnými priestranstvami a je navrhnutá tak, aby bolo možné na ňu napojiť všetkých producentov splaškových vôd cez čo najkratšie domové prípojky.

Čistiareň odpadových vôd. Čistenie splaškových vôd z domácností, technickej a občianskej vybavenosti, výrobných areálov aj rekreačných zariadení a kúpeľov v obci Vyšné Ružbachy je zabezpečené v mechanicko-biologickej čistiarni odpadových vôd Nižné Ružbachy. ČOV Nižné Ružbachy má predpoklad dlhodobu vyhovujúcej prevádzkovej kapacity ČOV na vyše 30 rokov.

Všeobecné zhrnutie. Návrh územného plánu obce Vyšné Ružbachy obsahuje také riešenia, ktoré by v sebe nemali niesť riziká ohrozenia zdravotného stavu obyvateľstva, ktoré by mali negatívne sociálno-ekonomické dopady alebo by významne narušovali pohodu a kvalitu života, resp. stav životného prostredia. Obsahuje riešenia, ktorými sa skvalitnia ekonomické, sociálne a zdravotné podmienky pre dotknuté obyvateľstvo.

Hodnotiac vplyvy zámerov návrhu územného plánu na obyvateľstvo a jeho zdravie ako celku, môžeme ich zaradiť medzi vplyvy priame i nepriame, kumulatívne, dlhodobé i trvalé.

Prechodné krátkodobé zhoršenie životných podmienok obyvateľov môže nastať pri stavebnej činnosti zvýšením hlučnosti, prašnosti, zvýšením produkcie odpadov (predovšetkým stavebných odpadov). Z dlhodobého hľadiska krátkodobé zhoršenie životných podmienok neznamena zvýšené riziko na obyvateľstvo.

Uvedené zámery návrhu územného plánu obce Vyšné Ružbachy potenciálne zvýšia možnosti zamestnanosti domáceho obyvateľstva, skvalitnia sociálne a demografické pomery, s vplyvom na úroveň verejného zdravia.

2. Vplyvy na horninové prostredie, nerastné suroviny, geodynamické javy a geomorfologické pomery

Realizácia stavieb a činností podľa Návrhu územného plánu obce Vyšné Ružbachy nebude mať významný negatívny vplyv na horninové prostredie, geodynamické javy a geomorfologické pomery.

Vplyvy na horninové prostredie sa predpokladajú v etape výstavby plánovaných objektov v dôsledku odstránenia nadložných vrstiev a obnaženia horninového základu – tieto vplyvy nebudú siahäť nadmerne do hĺbky a nebudú podstatne narušovať horninu. Prípadné vplyvy budú priame a trvalé. Do priestorov lokalít s aktívnymi a potenciálnymi zosuvmi aktivity navrhované v územnom pláne nie sú umiestňované.

V katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy je situované chránené ložiskové územie a dobývací priestor "Vyšné Ružbachy", určené na zabezpečenie ochrany a dobývania výhradného ložiska travertínu. Bývalý kameňolom nie je v prevádzke, dlhodobo slúži na organizovanie sochárskych sympózií a exteriérovú expozíciu sôch. Prípadnú ťažbu travertínu z tohto ložiska je možné povoliť len v malom rozsahu a výhradne na umelecké účely.

3. Vplyvy na klimatické pomery

Povaha realizácie stavieb a činností podľa návrhu územného plánu nevyvolá zmeny v klimatických pomeroch obce a v jej okolí.

Určité „mikrozmeny“ v mikroklimé priľahlého okolia malého rozsahu vyvolá vybudovanie malej vodnej nádrže na toku Rieka (nad súčasnou vodnou nádržou), určenej (tak, ako u predchádzajúcej) predovšetkým na zasnežovanie lyžiarskych svahov. Okrem tejto funkcie v krajine bude slúžiť predovšetkým ako polder na zachytávanie a reguláciu prívalových vôd. Toto ovplyvnenie nebude zásadnej povahy, nebude mať negatívne vplyvy na klímu obce (a teda obyvateľstvo a jeho zdravie). Práve naopak, počas horúcich a suchých letných dní môžu vodozádržné opatrenia prispieť odparovaním v nedefinovanej vzdialenosti od zdrží k vylepšeniu klimatických pomeroch. Tieto vplyvy budú sekundárne.

4. Vplyvy na ovzdušie

Realizácia navrhovaných stavieb a činností prezentovaných v návrhu územného plánu nevyvolajú negatívne zmeny v ovzduší. Územný plán nenavrhuje prevádzky a činnosti, ktoré by potenciálne významne ovplyvňovali kvalitu ovzdušia.

Krátkodobé vplyvy na ovzdušie plošne obmedzené môžu spôsobiť stavebné práce v bezprostrednom okolí realizovanej stavby formou zvýšenej prašnosti a polutantov z pohybu dopravných a stavebných mechanizmov a úpravy povrchu v kontakte s pôdou, prípadne horninovým podloží. Tieto vplyvy budú sekundárne, krátkodobé resp. dočasné.

5. Vplyvy na vodné pomery

V návrhu územného plánu kanalizácia má byť dobudovaná, resp. postupne vybudovaná vo všetkých existujúcich aj navrhovaných častiach zastavaného územia obce, súčasne zastavané územie a navrhované plochy nad existujúcou ČOV budú odkanalizované do ČOV Nižné Ružbachy.

Vodný tok Rieka je zastavanom území obce čiastočne upravený stabilizovaním koryta. Úpravy koryta sa pokladajú za nedostatočné, koryto nemá kapacitu na storočnú vodu. Aj pre ochranu sídla je nad obcou vybudovaná malá vodná nádrž s primárnou funkciou zasnežovania lyžiarskych terénov areálu Skipark Vyšné

Ružbachy, podľa návrhu územného plánu obce má byť nad súčasnou vodnou nádržou vybudovaná ďalšia malá vodná nádrž na Rieke s primárnou funkciou poldra, zadržiavajúceho a regulujúceho prívodové vody.

6. Vplyvy na pôdu (napr. spôsob využívania, kontaminácia, pôdna erózia)

Pre navrhovanú výstavbu najmä v extraviláne je potrebné zabráť pozemky pôvodne využívané ako poľnohospodárska pôda. Vyhodnotenie perspektívneho záberu PP bude spracované formou samostatných príloh po prerokovaní návrhu územného plánu. V riešenom území nie je navrhovaný záber lesného pôdneho fondu.

Realizácia činností a stavieb podľa ÚPN nebude mať negatívne vplyvy na pôdy, až na čiastočné úbytky pôdneho fondu. Výstavba rodinných domov, bytov a rozširovanie objektov občianskej vybavenosti sa dotknú pôdy v rámci súčasného zastavaného územia, aj mimo. Vplyvy úbytku pôdneho fondu čo do hodnotenia budú priame a trvalé.

Poľnohospodárska pôda mimo zastavaného územia (vrátane nadmerných záhrad) bude zasiahnutá trvalými úbytkami predovšetkým realizáciou zástavby rodinných domov v nových lokalitách rozšírením pôvodného zastavaného územia obce.

Základným predpokladom pred výstavbou objektov je vyňatie príslušných častí pozemkov z poľnohospodárskeho pôdneho fondu, ak pôda do tejto kategórie patrí.

Návrh územného plánu prezentuje opatrenia na zamedzenie a minimalizáciu pôdnej erózie, najmä v súvislosti s hospodárením s povrchovými vodami (pozri vyššie kap. III.5 Vplyvy na vodné pomery).

Vplyvy na pôdu, týkajúce sa záberu v súvislosti s plánovanými vyššie uvedenými zástavbami budú priame a trvalé resp. dlhodobé.

Nepredpokladá sa v súvislosti s návrhmi územného plánu kontaminácia pôd, ohrozenie čistoty alebo kvality pôd.

7. Vplyvy na faunu, flóru a ich biotopy a na biotopy európskeho a národného významu

V podstate každý jeden zásah do pôvodných prírodných pomerov môže znamenať ovplyvňovanie fauny a flóry. Z dôvodu, že významnejšie spoločenstvá flóry a fauny a niektoré významné biotopy sa viažu na plochy vymedzené ako prvky územného systému ekologickej stability (ÚSES), je všeobecný predpoklad, že pri nerešpektovaní ekologických potrieb krajiny - jej segmentov môže dôjsť k významnejším negatívnym vplyvom na flóru a faunu a významné biotopy z hľadiska plošného záberu a redukcie ich funkcie.

V návrhu územného plánu obce Vyšné Ružbachy sú prezentované aktivity, u ktorých je predpoklad, že môžu negatívne, indiferentne, ale i pozitívne vplývať na významné druhy rastlín, živočíchov a ich biotopy (štandardné životné podmienky), resp. na významné biotopy v zmysle klasifikácie „európsky a národne významné“.

Z aktivít, prezentovaných v návrhu územného plánu, u ktorých je predpoklad vplyvu na flóru, faunu a biotopy, sú vybrané tieto:

V zastavanom území sa zámery návrhu územného plánu napriek širokej škále návrhov prakticky nedotknú; chránená fauna, predovšetkým avifauna a chiropterofauna (netopiere) tolerujúca a využívajúca urbánne prostredie je schopná sa v súvislosti s ľudskými aktivitami premiestňovať a primerane reagovať. Tu je potrebné konkrétne realizáciu aktivít časovo plánovať tak, aby neboli podstatne narušené niektoré cykly, ako napr. hniezdenie a výchova mláďat. Predpokladané vplyvy je možné vyhodnotiť ako nepriame, sekundárne a krátkodobé, resp. dočasné.

Na plochách, vytypovaných návrhom územného plánu pre umiestnenie výstavby rodinných domov a bytových domov ďalších stavieb dôjde logicky k zmene a k strate pôvodných biotopov živočíchov a rastlín.

Vo voľnej krajine, t.j. mimo zastavaného územia obce z aktivít, prezentovaných v návrhu územného plánu, u ktorých je predpoklad vplyvu na flóru, faunu a biotopy, sú vybrané tieto:

Z dopravných stavieb predovšetkým údržba a budovanie turistických trás, cyklistických trás (nepodstatné vplyvy), účelových ciest a budovanie cesty od cintorína na lokalitu Horbek, z vodných stavieb budovanie malej vodnej nádrže, resp. poldra na vodnom toku Rieka, nad súčasnou malou vodnou nádržou, slúžiacou na zasnežovanie lyžiarskeho areálu.

Vplyvy uvedených stavieb a činností môžu byť podstatnejšie a ich rozsah, dosah a účinky je možné hodnotiť v závislosti od povahy a plošného vyjadrenia stavby alebo činnosti.

Vplyv niektorých vyššie uvedených zámerov návrhu územného plánu na chránené rastliny, biotopy, chránené živočíchov a ich biotopy bude málo podstatný až indiferentný. Podstatnejší vplyv môžu mať zámery – budovanie poldrov, budovanie spevnených prístupových ciest a rekreačných centier v prostredí lesných a lúčno-pasienkových ekosystémov. V čase budovania môžu byť narušené najmä pobytové a hniezdne možnosti

niektorých chránených druhov vtákov (druhov vyskytujúcich sa a hniezdiacich na lokalitách v závislosti od primeraného ekotopu). Predpokladané vplyvy je možné vyhodnotiť ako priame a nepriame, sekundárne, dočasné i dlhodobé.

Na druhej strane budovanie - doplnenie systému poldrov (ktoré sa za určitých podmienok môžu zmeniť na dočasné vodné hladiny) okrem kladného účinku z hľadiska ochrany zdravia a majetku obyvateľov pred prívalovými povodňovými vodami vytvorí relatívne nové ekosystémy, obohacujúce kvalitu biodiverzity krajiny.

Migračné trasy nadregionálnej, regionálnej i miestnej úrovne u terestrických i lietajúcich živočíchov (za potravou, za rozmnožovaním, za zaujatím hniezdisk a i.) nie sú plánovanými zámermi podstatne narušené. Výlučne terestrické biokoridory, ktoré využívajú predovšetkým cicavce (vysoká zver, šelmy) a stepné druhy avifauny nebudú dotknuté, pretože definovanie takého biokoridoru nie je viazané na úzky koridor, ale naopak, na relatívne široký; to sa týka aj avifauny v priestore. Predpokladané vplyvy je možné vyhodnotiť ako priame, kumulatívne a dlhodobé, až trvalé.

Migrácia, resp. odovzdávanie genetických informácií limnických (vodných) živočíchov sa v riešenom území deje výlučne vo vodnom prostredí, ktoré predstavuje médium hydrickej časti hydricko-terestrických biokoridorov – tečúca voda. Na niektorých miestnych vodných tokoch (predovšetkým na toku Rieka nad obcou i v obci) všetky navrhované opatrenia na zadržiavanie vody v krajine, vrátane malých vodných nádrží - poldrov, ale i na prítokoch vodných tokov nesmú tieto prvky na tokoch pôsobiť ako neprekonateľné migračné bariéry. Predpokladané vplyvy je možné vyhodnotiť ako nepriame, sekundárne a krátkodobé alebo dočasné v prípade, ak stavby a činnosti nebudú mať bariérový efekt. Ak sa vodozádržné stavby stanú bariérami, negatívne vplyvy budú vyhodnotené ako priame, kumulatívne a dlhodobé, až trvalé.

Predpokladané vplyvy aktivít, prezentovaných v návrhu ÚPN na biotopy.

Zámery návrhu územného plánu, ktoré budú znamenať podstatnejšie zásahy do prírodného prostredia a teda teoreticky aj do biotopov sa okrem zastavaného územia obce predovšetkým sústreďujú na plochy v súčasnej poľnohospodárskej krajine, naviazané na blízkosť sídla.

Priamo dotknuté budú lúčno-pasienkové biotopy plochami, určenými návrhom územného plánu na výstavbu na plochách rodinných domov a bytových domov, sú to biotopy, patriace do skupiny Lk3 Mezofilné pasienky a spásané lúky.

Zámerom vybudovania ďalšej vodnej nádrže s funkciou poldra nad súčasnou nádržou na vodnom toku Rieka sa zasiahne do prioritného biotopu európskeho významu Ls1.4, 91E*0 Horské jelšové lužné lesy. Aby tento biotop nebol v tangovanom úseku prerušený, vodnú nádrž je potrebné projektovať v súlade so zámerom nevytvoriť prerušujúcu vegetačnú bariéru na vodnom toku Rieka – na lokálnom hydricko-terestrickom biokoridore (polyfunkčný biokoridor pre suchozemské, pri vode žijúce a vodné živočíchy a rastliny naviazané na biotop).

Do lesných biotopov európskeho významu návrhy územného plánu podstatne nezasahujú.

8. Vplyvy na krajinu – štruktúru a využívanie krajiny, scenériu krajiny

Výraznejšie, ale nie podstatné vplyvy na historickú štruktúru a scenériu krajiny bude mať zámer územného plánu rozšírenia zastavanej plochy obce o plochy výstavby rodinných domov a bytových domov. Na druhej strane je snaha územného plánu zachovať kompaktný urbanistický celok, ale v rozšírenej podobe (predĺžením urbanistického celku) s cieľom akceptovať nutný výhľadový rozvoj obce a jej demografický rozvoj, pričom je rešpektovaný kúpeľný areál a jeho rekreačno-liečebné funkcie.

Predpokladané vplyvy na urbanistický celok obce je možné vyhodnotiť ako priame, dlhodobé až trvalé.

Podstatné zmeny vo vnímaní scenérie krajiny zo strany zámerov návrhu územného plánu nenastanú.

Vplyvy na krajinu je možné vyhodnotiť ako priame, ale aj sekundárne a trvalé, prípadne dlhodobé až trvalé.

9. Vplyvy na chránené územia a ochranné pásma, na územný systém ekologickej stability.

Vplyvy na chránené územia.

V katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy nie sú zriadené chránené územia prírody národnej siete, ani chránené územia európskej siete Natura 2000, t.z. že v tejto správe nemôžu byť vyhodnotené.

Vplyvy na územný systém ekologickej stability.

Prehľad prvkov ÚSES v riešenom území:

- Nadregionálny biokoridor (NRBk) SI 60
- Regionálny biokoridor (RBk) Olenec – Suchá hora

- Regionálny biokoridor (RBk) Rieka SL 73
- Regionálne biocentrum (RBk) SL 9 – pramenisko Zálačného potoka
- Regionálne biocentrum (RBc) SL 13 – Suchá hora
- Lokálny biokoridor (LBk) potok Rieka v obci a pod obcou
- Lokálny biokoridor (LBk) Zálačný potok
- Lokálny biokoridor (LBk) Modrinek – Lisce
- Lokálny biokoridor (LBk) Mláky
- Lokálne biocentrum (LBc) Kúpeľný park

Zámery obsiahnuté v návrhu územného plánu obce Vyšné Ružbachy zasiahnu len v nepodstatnej miere do niektorých prvkov ÚSES, najmä regionálnej a lokálnej (miestnej) úrovne. K najviac ovplyvneným prvkom ÚSES bude patriť po zrealizovaní plánov regionálny biokoridor (RBk) Rieka v úseku nad sídlom a lyžiarskym areálom, ktorý bude pomerne podstatne prerušený navrhovaným zámerom – situovaním a stavbou malej vodnej nádrže – poldra na toku nad existujúcou vodnou nádržou, zameranou účelovo na zasnežovanie lyžiarskeho areálu.

Do istej miery môže byť narušený aj úsek vodného toku Rieka v zastavanom území a pod obcou a jeho prítoku – Zálačného potoka v zastavanom území, ak by v súvislosti s protipovodňovou ochranou boli prijaté len čisto technické opatrenia pre úpravy tokov.

Návrh územného plánu neumiestňuje zámery do ostatných prvkov nadregionálnej, regionálnej i lokálnej úrovne v katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy.

10. Vplyvy na kultúrne a historické pamiatky, vplyvy na archeologické náleziská.

Vplyvy na kultúrne a historické pamiatky sa z hľadiska návrhu územného plánu neočakávajú, územný plán tento fenomén v obci potvrdzuje a rešpektuje. To sa týka aj známych a reálne predpokladaných archeologických nálezísk. Nové archeologické lokality môžu byť objavené počas výstavby objektov, vyplývajúcich so zámerov návrhu ÚPN.

11. Vplyvy na paleontologické náleziská a významné geologické lokality. V riešenom území sa paleontologické náleziská, resp. výskyt sladkovodných mäkkýšov a odtlačkov rastlinných orgánov (predovšetkým listov drevín) vyskytujú v prostredí travertínov. Nie sú bližšie v krajine identifikované, pretože výskyt skamenelín, resp. odtlačkov je v travertínoch všeobecný jav.

Do prostredia travertínov návrh územného plánu zámery neumiestňuje.

K významným geologickým lokalitám v prostredí mezozoika a kvartéru (travertínové sedimenty) Vyšných Ružbách možno jednoznačne priradiť prirodzené vývery minerálnych vôd (nie vrty), tzv. Ružbašský kráter, svahové sedimenty iniciačného štádia vzniku travertínov - penovcov v lokalite „Vodopád“ (pomenovanie odporujúce definícii vodopádu), travertínové „útesy“ pod objektom Biely dom a dobývací priestor na travertín v kameňolome, ktorý v súčasnosti slúži ako prírodné sympóziu pre diela umelcov – sôch z miestneho travertínu.

Do prostredia uvedených geologicky významných lokalít návrh územného plánu zámery neumiestňuje.

12. Iné vplyvy

Iné vplyvy navrhovaných činností a stavieb podľa ÚPN neboli v rozsahu tohto hodnotenia identifikované.

13. Komplexné posúdenie očakávaných vplyvov z hľadiska ich významnosti a ich porovnanie s platnými právnymi predpismi

Dokumentácia ÚPN obce Vyšné Ružbachy je vypracovaná o.i. v súlade s § 2 ods.1 písm. g) zákona č. 50/1976 Zb. (stavebný zákon), ktorý ustanovuje, že územné plánovanie „určuje zásady využívania prírodných zdrojov, podmienok územia a celého životného prostredia, aby sa činnosťami v ňom neprekročilo únosné zaťaženie územia, aby sa vytvárala a udržiavala ekologická stabilita krajiny“.

Predpokladá sa, že činnosti a stavby podľa návrhu územného plánu budú mať určitý vplyv na životné prostredie (v závislosti od charakteru aktivít a stavieb a ich umiestnenia v krajine). Je však potrebné skonštatovať, že takmer nijaký z týchto vplyvov nie je možné v tomto štádiu vyhodnotiť ako vplyv významnej intenzity.

Územný plán navrhuje aj realizáciu takých činností, ktoré samostatne v štádiu prípravy, zisťovacieho konania alebo povinného hodnotenia podliehajú posúdeniu podľa zákona EIA. Až na základe poznania podrobnejšieho

riešenia v územnom pláne navrhovaných stavieb a činností, budú môcť byť v procese posudzovania konkrétnych činností a stavieb identifikované možné negatívne vplyvy a špecifikované konkrétne opatrenia na zmiernenie ich vplyvov na prírodu a životné prostredie vôbec.

Regulácia činností a stavieb realizovaných v budúcnosti podľa návrhu územného plánu obce Vyšné Ružbachy je zameraná tak, aby sa zabezpečila minimalizácia negatívnych vplyvov na životné prostredie, musí byť podložená dodržaním ustanovení právnych predpisov, aktuálne uplatňujúcich sa v oblasti tvorby a ochrany životného prostredia, to znamená aktuálnych právnych predpisov na úsekoch ochrany prírody a krajiny, ochrany ovzdušia, ochrany vôd, ochrany pôdneho fondu, odpadového hospodárstva, hluku, starostlivosti o pamiatky a prioritne na úseku ochrany zdravia obyvateľstva.

14. Zhodnotenie plnenia špecifických požiadaviek z dokumentu „rozsah hodnotenia“ a stanovísk k oznámeniu o strategickom dokumente.

Okresný úrad Stará Ľubovňa, odbor starostlivosti o životné prostredie vydal 20. marca 2023 pod č. OU-SL-OSZP-2023/002272-020 dokument Rozsah hodnotenia, určený podľa § 8 zákona č. 24/2006 pre strategický dokument „Územný plán obce Vyšné Ružbachy“.

Na str. 6 uvedeného dokumentu je uvedená požiadavka (citujem): „Je nutné písomne vyhodnotiť splnenie alebo nesplnenie (v tomto prípade zdôvodniť, prečo je nesplnenie) všetkých stanovísk a pripomienok k rozsahu hodnotenia a v samostatnej kapitole zhodnotiť splnenie jednotlivých bodov tohto rozsahu hodnotenia pre predmetný strategický dokument“.

Poznámka: Na základe vyššie uvedenej požiadavky je do tejto správy o hodnotení vsunutá táto samostatná kapitola III/ 14. Zhodnotenie plnenia špecifických požiadaviek z dokumentu „rozsah hodnotenia“ a stanovísk k oznámeniu o strategickom dokumente.

Obstarávateľ – Obec Vyšné Ružbachy, Obecný úrad Vyšné Ružbachy v zastúpení Mgr. Petrom Martinekom, starostom obce predložil Okresnému úradu Stará Ľubovňa, odboru starostlivosti o životné prostredie Oznámenie o strategickom dokumente „Územný plán obce Vyšné Ružbachy“

Okresný úrad Stará Ľubovňa doručil uvedené oznámenie podľa § 6 ods.2 zákona č. 24/2006 Z.z. na zaujatie stanovísk zainteresovaným subjektom.

V rozsahu hodnotenia, určeného podľa § 8 zákona č. 24/2006 Z.z. pre strategický dokument „Územný plán obce Vyšné Ružbachy“ sa neurčujú ďalšie varianty.

Zo stanovísk doručených k oznámeniu o strategickom dokumente sú v rozsahu hodnotenia deklarované špecifické požiadavky:

- Obvodný banský úrad v Košiciach** v stanovisku – v liste č. 463-697/2023 z 1. marca 2023: ... v záujmovom území k.ú. Vyšné Ružbachy sa nachádza chránené ložiskové územie a dobývací priestor „Vyšné Ružbachy“, určené na zabezpečenie ochrany a dobývania výhradného ložiska travertínu. Pri povoľovaní stavieb a zariadení ktoré nesúvisia s dobývaním, môže byť stavebné povolenie vydané len na základe záväzného stanoviska úradu v zmysle § 19 zák. č. 44/1988 Zb.

Návrh územného plánu v plnej miere rešpektuje stanovené podmienky, v návrhu územného plánu je priestor vymedzený pre funkciu sympózia – múzea kamenných plastík v prírode. Prípadná obmedzená a účelová ťažba môže byť realizovaná na základe príslušných povolení len pre umelecké účely.

- Dopravný úrad č.8753/2023/ROP-002/8867** z 1. marca 2023 (cit.) z pohľadu Dopravného úradu neexistujú žiadne vplyvy, ktoré by mali byť posudzované podľa zákona č. 24/2006 Z.z. v kap. C.III.7 a C.III.5.

Bez pripomienok.

- Okresný úrad Stará Ľubovňa, odbor starostlivosti o životné prostredie** ako orgán štátnej správy odpadového hospodárstva v stanovisku č. OU-SL-OSZP-2023/002423-002 z 1. marca 2023 nemá k oznámeniu o strategickom dokumente.... pripomienky nebudú dotknuté jeho záujmy.

Bez pripomienok.

- Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Starej Ľubovni** v stanovisku č. RÚVZSL/OHŽPaZ/493/1315/2023 z 3. marca 2023 z hľadiska ochrany verejného zdravia k oznámeniu o strategickom dokumente „územný plán obce Vyšné Ružbachy“ nemá pripomienky.

Bez pripomienok.

•**Regionálna veterinárna a potravinová správa Stará Ľubovňa** v stanovisku č. 139/2023-530, 277/2023 z 2. marca 2023 súhlasí s dokumentom „Územný plán obce Vyšné Ružbachy“ bez pripomienok....

Bez pripomienok.

•**Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky** za oblasť dopravy v stanovisku č. 12443/2023/SSD/23421 z 2. marca 2023 žiada rešpektovať nasledujúce požiadavky:

- ° rešpektovať nadradenú, aktuálne platnú dokumentáciu ÚPN VÚC Prešovského samosprávneho kraja
- ° rešpektovať existujúcu dopravnú infraštruktúru a jej ochranné pásma
- ° dopravné pripojenia, navrhované cestné komunikácie, statickú dopravu cyklistické trasy a pešie trasy riešiť v súlade s aktuálne platnými STN a technickými predpismi
- ° v blízkosti pozemných komunikácií dodržať ochranné pásma pred negatívnymi účinkami dopravy podľa vyhl. MZ SR č. 549/2007 Z.z. Umiestnenie lokalít predovšetkým bývania v pásme s prekročenou prípustnou hodnotou hluku, infrazvuku a vibrácií neodporúčame.... navrhnuť opatrenia na maximálnu možnú elimináciu negatívnych účinkov dopravy....
- ° postupovať podľa Národnej stratégie rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR....

Návrh územného plánu obce Vyšné Ružbachy rešpektuje vyššie uvedené požiadavky ministerstva.

•**Krajský pamiatkový úrad Prešov** v záväznom stanovisku č. KRUPO-2023/5073-2/18612/Jur stanovuje podmienky, týkajúce sa pamiatkového fondu obce, archeologických nálezov a archeologických nálezísk.

Návrh územného plánu v plnej miere rešpektuje stanovené podmienky.

•**Okresný úrad Stará Ľubovňa, odbor starostlivosti o životné prostredie** ako dotknutý orgán ochrany ovzdušia v stanovisku č. OU-SL-OSZP-2023/002538-002 zo 6. marca 2023 nemá pripomienky a zároveň oznamuje, že nebudú dotknuté jeho záujmy.

Bez pripomienok.

• **Okresný úrad Stará Ľubovňa, odbor starostlivosti o životné prostredie** ako dotknutý orgán ochrany prírody a krajiny v stanovisku č. OU-SL-OSZP-2023/002536-002 zo 6. marca 2023 nemá.... pripomienky a zároveň oznamuje, že nebudú dotknuté jeho záujmy.

Bez pripomienok.

•**Okresný úrad Stará Ľubovňa, odbor krízového riadenia,** v stanovisku č. OU-SL-OKR-2023/002442-002 zo 7. marca 2023 nepožaduje ďalšie posúdenie v zmysle zák. 24/2006 a súhlasí s oznámením o vypracovaní strategického dokumentu „Územný plán obce Vyšné Ružbachy“.

Bez pripomienok.

•**Prešovský samosprávny kraj, odbor strategického rozvoja** ako dotknutý orgán územného plánovania v stanovisku č. 04761/2023/DUPaZP-2 zo 7. marca 2023 požaduje, aby strategický dokument bol riešený v súlade s Územným plánom Prešovského samosprávneho kraja, v rámci ktorého je potrebné rešpektovať najmä ustanovenia záväznej časti.

Územný plán obce Vyšné Ružbachy je riešený v súlade s Územným plánom Prešovského samosprávneho kraja.

• **Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, sekcia geológie a prírodných zdrojov, odbor štátnej geologickej správy** v stanovisku č. 5882/2023-5.313188/2023 z 15. marca 2023 uvádza:

°v katastrálnom území obce Vyšné Ružbachy sa nachádza výhradné ložisko „Vyšné Ružbachy – dekoračný kameň (360)“ s určeným dobývacím priestorom (DP) a chráneným ložiskovým územím (CHLÚ), ktoré nemá neurčenú organizáciu....

Žiadame aj územie v blízkosti CHLÚ a DP nevyužívať ako obytné, prípadne rekreačné územia s novými stavbami.

° v území je evidovaná skládka odpadov (.... zobrazená na priloženej mape). Ministerstvo odporúča uvedenú skládku dostatočne zohľadniť v územnoplánovacej dokumentácii.

° sú zaregistrované svahové deformácie – potenciálne..... bezprostredné okolie je zaradené do rájónu nestabilných území s možnosťou vzniku svahových pohybov za priaznivých klimatických podmienok (Poznámka: Priaznivé klimatické podmienky sú myslené vo vzťahu k svahovým pohybom), prípadne pri necitlivých antropogénnych zásahoch.

° predmetné územie spadá do nízkeho až stredného radónového rizika zobrazené na priloženej mape Stredné radónové riziko môže negatívne ovplyvniť možnosti ďalšieho využitia územia.

Podľa § 20 ods.3 geologického zákona ministerstvo vymedzuje ako riziká stavebného využitia územia výskyt potenciálnych zosuvov, resp. výskyt stredného radónového rizika. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom potenciálnych svahových pohybov je potrebné posúdiť a overiť inžiniersko-geologickým prieskumom, územie s výskytom stredného radónového rizika podľa zák. č. 355/2007 Z.z. a vyhl. MZ SR č. 98/2018 Z.z.

Územný plán obce Vyšné Ružbachy je riešený v súlade s usmernením a požiadavkami stanoviska MŽP SR, odboru štátnej geologickej správy, v návrhu územného plánu nie sú navrhnuté aktivity zasahujúce do CHLÚ a DP. Vo výkresovej časti návrhu územného plánu je vymedzené územie s potenciálnym výskytom svahových deformácií (zosuvov) a územie s výskytom nízkeho radónového rizika.

• **Okresný úrad Stará Ľubovňa, odbor starostlivosti o životné prostredie**, ako dotknutý orgán z vodohospodárskeho hľadiska v stanovisku č. OU-SL-OSZO – 2023/002868 zo 17. marca 2023 upozorňuje na dodržiavanie ustanovení vodného zákona, o.i.:

° ten, kto vykonáva činnosť ovplyvňujúcu stav povrchových a podzemných vôd a vodných pomerov, je povinný vynaložiť potrebné úsilie na ich uchovanie a ochranu,

° vlastník, správca alebo nájomca poľnohospodárskych alebo lesných pozemkov je povinný ich obhospodarovať takým spôsobom.... ktorý zachová vhodné podmienky na výskyt vôd, ale aj napomáha zlepšeniu vodných pomerov, je povinný zabráňovať škodlivým zmenám odtokových pomerov, splavovaniu pôdy a dbať o udržanie pôdnej vody a o zlepšenie retenčnej schopnosti územia,

° pri spracovaní strategického dokumentu dodržať ustanovenia § 8, ods. 13 zák. č. 7/2010 o ochrane pred povodňami (zákon o povodniach). Ďalej stanovisko podrobne vymenováva povinnosti obce v rámci preneseného výkonu pôsobnosti štátnej správy na úseku územného plánovania a stavebného poriadku v súvislosti so spracovaním strategického dokumentu., vyplývajúce z ustanovení § 26 ods. 4 písm. a), b), c), d), e) f) zákona o povodniach.

Návrh územného plánu obce Vyšné Ružbachy zohľadňuje ustanovenia vodného zákona a povodňového zákona vrátane návrhov na zdržiavanie vôd v území a návrhov, zameraných na protipovodňové opatrenia z pozície územnoplánovacej dokumentácie.

• **Ing. Katarína Weissová, ako dotknutá verejnosť** doručila stanovisko z 8. marca 2023 (doručené poštou 16. marca 2023). V stanovisku podáva informácie za podielových spoluvlastníkov nehnuteľností, nachádzajúcich sa v centre intravilánu Vyšných Ružbách, vedených na liste vlastníctva LV č. 2386 (pozemky sú obyvateľmi obce a návštevníkmi kúpeľov využívané na športovo-rekreačné účely).

Z dôvodov podrobne popísaných v stanovisku podieloví spoluvlastníci žiadajú predmetné pozemky vedené na LV č. 2386 v územnom pláne kvalifikovať ako stavebné pozemky.

Požiadavka sa bude riešiť v rámci prerokovania podľa stavebného zákona.

IV. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie

Opatrenia zamerané na elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov činností a stavieb podľa návrhu územného plánu obce Vyšné Ružbachy sú súčasťou záväzných regulatívov územného plánu, vrátane vymedzenia verejnoprospešných stavieb.

Z pohľadu posúdenia vplyvov na životné prostredie je možné tieto opatrenia považovať za dostatočné, pozornosť je predovšetkým potrebné venovať aj požiadavkám, vyplývajúcich zo stanovísk k oznámeniu o strategickom dokumente, zakomponovaným „v rozsahu hodnotenia“.

Konkrétne stanovené preventívne, eliminačné a kompenzačné opatrenia na minimalizáciu vplyvov činností a stavieb podľa návrhu územného plánu obce Vyšné Ružbachy na životné prostredie budú vymedzené – špecifikované vo vyjadreniach, stanoviskách, rozhodnutiach, povoleniach a súhlasoch dotknutých orgánov štátnej správy, verejnej správy k realizácii jednotlivých zámerov ÚPN-O, vydávaných v súlade s aktuálnymi právnymi predpismi zákonodarcu alebo rezortov.

V. Porovnanie variantov (vrátane porovnania s nulovým variantom)

V dokumente „rozsah hodnotenia“, ktorý vydal Okresný úrad, odbor starostlivosti o životné prostredie v Starej Ľubovni OU-SL-OSZP-2023/002272-020 20. marca 2023 sa pre ďalšie hodnotenie vplyvu návrhu strategického dokumentu „Územný plán obce Vyšné Ružbachy“ neurčujú varianty.

Z toho hľadiska je porovnanie možných variantov bezpredmetné.

V porovnaní s tzv. nulovým variantom je predložený strategický dokument „Územný plán obce Vyšné Ružbachy“ v etape návrhu jednoznačne výhodnejší a progresívny v oblastiach, ktoré aktuálne územno-plánovacia dokumentácia rieši. Nulový variant predstavuje súčasný stav využívania riešeného územia v rozsahu jeho aktuálne zastavaného územia a plôch mimo zastavaného územia.

Navrhovaný územný plán je výhodnejší, pretože rieši existujúce alebo potenciálne environmentálne problémy s cieľom eliminovať negatívne vplyvy na životné prostredie obce, vrátane jej obyvateľov a ich zdravia. Vytvára tiež podmienky na zlepšenie ekonomického postavenia obce, sociálno-ekonomického postavenia jej obyvateľov a environmentálnej problematiky.

VI. Metódy použité v procese hodnotenia vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie a zdravie a spôsob a zdroje získavania údajov o súčasnom stave životného prostredia a zdravia

Ako hlavné kritérium pri hodnotení sú predpokladané vplyvy navrhovaného územného plánu na životné prostredie a odhad ich významnosti v kapitole III. tejto správy o hodnotení, na základe poznania krajiny a bioty riešeného územia.

V procese hodnotenia vplyvov územnoplánovacej dokumentácie sa vychádzalo zo známych publikovaných informácií o území (vrátane environmentálnych dokumentácií súvisiacich s problematikou obce), z konzultácií s vedením obce Vyšné Ružbachy, ako i z limitov určených všeobecne záväznými právnymi predpismi.

VII. Nedostatky a neurčitosti v poznatkoch, ktoré sa vyskytli pri vypracovávaní správy o hodnotení

Nedostatky pri vypracovávaní správy vychádzajú zo skutočnosti, že pre obec Vyšné Ružbachy nie sú známe relevantné konkrétne údaje, charakterizujúce merateľný stav niektorých zložiek životného prostredia a faktorov ovplyvňujúcich životné prostredie (napr. územne konkrétne údaje z meraní o kvalite a stave ovzdušia).

Neurčitosti môžu vyplývať i zo skutočnosti, že na základe návrhov územného plánu nie je pochopiteľne možné určiť, o aké konkrétne spôsoby a metódy realizácie činností sa bude jednať v rámci navrhovaných funkčných plôch. Nie sú a nemôžu byť k dispozícii detailné technické údaje, tie sa budú riešiť na úrovni konkrétnej predprojektovej a projektovej prípravy stavby, resp. činnosti.

VIII. Všeobecné záverečné zhrnutie

Obec Vyšné Ružbachy nemá v súčasnosti pre ďalší rozvoj platnú územno-plánovaciu dokumentáciu. Pre riadenie rozvoja obce, s cieľom zabezpečiť jej atraktivnosť pre domáce obyvateľstvo i návštevníkov, zabezpečiť podmienky pre ďalší ekonomický a sociálny rast pri minimalizácii vplyvov na životné prostredie, pri realizácii nových aktivít na území obce (aj v kontexte so širším geografickým priestorom) je nevyhnutné riadiť sa koncepčným dokumentom s jasne stanovenými územno-priestorovými pravidlami a zásadami. Takéto požiadavky hodnotený návrh Územného plánu obce Vyšné Ružbachy plní.

Návrh územného plánu obce Vyšné Ružbachy je vypracovaný v súlade s nadradenými koncepciami starostlivosti o životné prostredie, nadradenými územno-plánovacími dokumentáciami, primerane rieši problematiku obyvateľstva a jeho zdravia, rieši návrhy na odstránenie environmentálnych problémov, rešpektuje historický charakter obce i historickú štruktúru krajiny, územný systém ekologickej stability, chránené biotopy a druhy, historické pamiatky a potenciálne archeologické náleziská.

IX. Riešiteľ - autor správy o hodnotení, podpis riešiteľa:

Ing.arch. Vladimír Ligus
Ateliér Urbeko, s.r.o., Prešov

X. Zoznam doplňujúcich analytických správ, štúdií a literatúry, ktoré boli podkladom na vypracovanie správy o hodnotení

- Kol., 2002: Atlas krajiny Slovenskej republiky, 1.vyd. MŽP SR Bratislava, SAŽP Banská Bystrica.
- Kol., 2019: Územný plán Prešovského samosprávneho kraja, časť: Územný systém ekologickej stability.
- Lisický, M., 1991: Mollusca Slovenska. SAV Bratislava.
- Nemčok, J., 1990: Geologická mapa Pienin, Čergova, Ľubovnianskej a Ondavskej vrchoviny. GÚDŠ Bratislava.
- Rozsah hodnotenia pre strategický dokument „Územný plán obce Vyšné Ružbachy“, Okresný úrad Stará Ľubovňa z 20.03.2023
- Stanová, V., Valachovič, M., (eds.) 2002: Katalóg biotopov Slovenska. DAPHNE – Inštitút aplikovanej ekológie, Bratislava.
- Vološčuk, I. et al., 1992: Pieninský národný park. AKCENT press service Banská Bystrica.

XI. Dátum a potvrdenie správnosti a úplnosti údajov podpisom (pečiatkou) oprávneného zástupcu navrhovateľa

Vo Vyšných Ružbachoch
Mgr. Peter Martinek
starosta obce Vyšné Ružbachy

.....